

שאלות ותשובות הרמ"א פט צ צא

פטור דכאן באומדנות דעת האב תליא מילתא, וכל זמן שלא נבטע עמם איך דעתו איך זכר להקטנתו דלא עדיף מהוליא הממון מתחת ידו והמחו איב גלגלית דלא זכר ביה כדמשמע מהשבות מוהר"ם לעיל, וז"ל דמלאך דהאב בהשבות אלפסי פ' נערה בשם רי"ף דלא זקפן עליו במלוה זכה ביה הבעל נראה דלא סמכינן בזה על דבריו נגד מהר"א ז"ל שהיה בהרא"י ועמו ויניעו עמו לאפקועי ממונא. וז"ל דהאב מהר"א בהשבותו לכל מקום דאין הספק מפורסם לא אזלינן ביה בהרא"י שהולק עליו, מיכן לא קאמר דלאו מוכיחין לפסוק שלא כההיא אלא הוא מחלוקת הפוסקים. וכאז בהר"א והביאו הפוסקים סי' כ"ה דמקום מחלוקת הפוסקים לא יאמר דיין הפסוק באיזה מהם שהלכה, ואם עשה כן כדי הוא דין שקר אלא אם הוא חכם כו' ואם לאו בר הכי הוא אל יוליא ממון מספק. וכן כתב המרדכי בשם מוהר"ם פרק נערה ובסוף הכוזב וכו' שדברי מהר"ם בהשבות דלכיל ממין כדברי מהר"א דאין לפקוע ממון. וה"ם אם היו נפטלה שם טעונה בהשבותו וז' אם זו בין הדין דהיינו בין השובע והנבעט שהדין מהוליא מחבירו ע"ה או שזה ישיב אלל שפרו. וכן הנהגה לענין מעשה והפקע מלמי מ"ו שזורה מה לעשות ואם הדינים שפיקו ודעו להוליא אם הם טעום בשקול דעת דישלמו מביים, בפרט במקום שהדינים הקבוע עומן לדבר הלכה בגובה הפס על ידו שיהיה להם רב בעיר לשאלו ולא שאלו, אדרבה שמיחה הרב בכן שלא יוליא ממון עפ"י ולא שמו לבם אליו, דודאי לא גרע מהשבות מוהר"ם במרדכי דיש סכסדין שפסק על דיינים הממונים בעיר ככ"ג זלשם מביים וזכה שלום על דייני ישראל :

וזאת אשר השיב הגאון מהר"ם פדו"ה על השו"ב ז' ח"ל על שאלתך ה"ל מבוחר היטב ואין לך צד שיקול דעת, רק להכדיל בין השבות מוהר"ם שהיה שם ערבות ודוחים לגדון זה אם אמח הוא שראובן נתן ריוח. וכן קייש להשבות דברי ח"ה ב"ש שאפילו זקפה במלוה פטור, לדברי רי"ף שכתב לסיק דמכר כהג"ה אלפסי פרק נערה שהביא מע"ל לעיל כי הוא מן הפוסקים המפורסמים והג"ה זו לא ראינו :

חתי. וז"ל מהר"ם פדו"ה :

צ הריבין על דברי שארי מהר"ם פדו"ה עשה י"ז לכן אשיב לו מילין זעירין על שאלתו אף כי אנכי סוים סמכוני באשישות לביבת חולש חקני. ועיקר שאלתך ממני להודיעך מוכני דין חכם שנמלאת על חתיכת בשר מלוה בפסח, אם לאסור אותה חתיכה לבדה כדברי סדוקה או לאסור כל החתיכה או לאסור רק כדי קליטה בלוחה חתיכה : והנה אסובי ככני בעיני מחלוקת זה בשאר איכורים שהולקים אם ע"י מליח אסור עם הפר אנו עושים כדברי ראב"ה לרון בקליפה ולח ב"ם' אם לרון ב"ם' המיד כדברי החולקים איני יודע ביינו מנהג קבוע בגליל זה ואף אם מורס אחד ומלא שמתמיר בזה ומורס אחד מיקל אינו יושם על שום אחד מאחר שכל אחד יש לו אורח שיסמוך עליו אמנם לי היה נראה לרון לחומר לשי לרון משום סיקוף כדברי ר' שמואל מאיו"ה במרדכי פרק גיד הכנסה שהם יש ס' הפ"ה הל"ך קליפס דלימא אינו מפעפע ואם אף זו ששים היה אסור ולא הוסיף בקליפס דלימא מפעפע. אף הוא דומס קת למע שאמרו גבי פלוגתא דב"ב זכ"ה ככיל בחושך הולך. וכודי אגלה לך ואין לפרכמו אלא ללועים שגם בזה אינו נוטע לפעמים לבורות לפי רבו הפסד, אמנם כהם ששאל מעלתו באיסור חמץ בפסח בדין חטט שנמלא כ"ג בשר מלוה אינו חושש כלל על שחר החיתות מאחר שישל סהר מפורסם מפי קדוש הרוקח (הלכות פסח סי' רפ"ו) והרא"ש שהכים עמו אוחה החתיכה שחטטה עליה לא אסר סלם רק כדי קליפס ובשום ספר מפורסם לא נמלא פוסק כן הפוסקים הראשונים שהאכירי הכל אינו חושש על עומו

הנמלא שאחד המורה החמיר מדעתו אף אומר שאפילו אסר המחמירין במליחה לרון ב"ם' ע"כ לא פליגי אלא בשאר איכורים דכלל בם אכל המחמיר כולי האי לרון כהם במשבו בפסח לא פליגי אלא לחמת בזה, ואף כי ה"ה"ש (שם כבוד) שהכים עם סדוקה בללי לאסור כל אוחה שהגולה וכזה שנללי אם היה בל לידו מעשה היה אסור גם האחרות כאשר ערמה משבו בפסח לשיעור וזמן ע"ס בשאר איכורים זה וזהו בללי כמו שמבאר דע"י הפוך השפוד מתפשט מזה לזה א"כ בזה וכל להכדיל בין משהו דפסח לרון עמם של שאר איכורים, אבל גבי מליחה אף העושים להחמיר שנתפשט מחתיכה לחתיכה ואוסרין אם אין בכן ס' הוא חומר יתיר ואולי משום ספק איסור דלורייחה מורים בזה נאמר שדין פסח נאסור משבו אינם אוסרין ולא נכדס פלוגתא מלבנו. ועוד ע"כ לריכוס אלו להפריש בין דין חטט זה לשאר איכורים דהא במרדכי בפרק גיד הכנסה השבות מהר"ם שמתחלה ושאלתה על כהם וכו' השיב שאיני מפעפע ע"י מליחה מחתיכה לחתיכה בלא רועב ואוחה חתיכה משערים ב"ם' וכן חתיכה שנגע בחלב, ונ"ל כל שפס במרדכי איתא מלאחי בשם מוהר"ם על דין חטט זו דהיו אסור אלא כדי קליפס ולדעתו הוא מהר"ם סתם הנכר בכל מקום ואף כי בהשבותו הרוב נכר בהשבותו ושלום מצ"ב היינו מאיר בר רבי ברוך. מ"מ שאר הגאונים מזכירים אותו מוהר"ם או מהר"ם וא"כ קשה דידים ארזים אלא ודאי דיש להק דיש הפרש בין חטט לשאר דברים דבחתם קשה אף אם- נתקבצה חמרו דלא קרובה לחמין היתה, וגם אין בהטוס שישמע דיש הפרש ביינים, ולאשר הכחינה היא אור"ה דיש קלה הפרש דז"ל שם בסימן חס"ז שדבר ידוע שאין איסור החלב מפעפע בכל החרס דאפיה לא הוה כביכול וכו' עד אלא אסור כדי קליפס או כדי נטילה וכו' חטט אחת שאין בה נפליגתה בכל החרס א"כ ממשמעות לשון ב"ש משמע דיש הפרש ביינים, ולאשר הכחינה היא למשא עלי אספיק. בזה ושלום, מנאי שארך מאיר בכבוד יצחק ז"ל קציאגלנבון :

צא בפרק אין מעמידין (דף כ"ט) מאי דכתיב כי טובים דודיך מינין כי אחא רב דימי אמר אמרם כנסת ישראל לפני ה' רבש"ע ערבים עלי דברי דודים יותר מימה של תורה ואמרינן בעירובין פרק עושין פסין (דף כ"ח) חדשים גם ימים לפניה לך אמרם כ"ו לפי הקב"ה רבש"ע הכינה גזירות גזרתי על עמלי יותר ממח שגזרת עלי וימימי כו' עד דרש רבא מאי דכתיב וימור מהמם בני אסור עשות ספרים סרבה אין קץ בני אסור כדברי סופרים יותר מדברי תורה שכללו עשה ולא תעשה והללו חייבים עליהם מיתה במח החומר אם יש בהם ממע מפני מה לא נכתבו ח"ל עשה ספרים סרבה אין קץ ולסג סרבה יגיעת בשר אמר רב כהן ביה דרב אחא בר אדא משמיה דרבא בר עולא על הלועג על דברי חכמים לרון בלואס רוחתה ח"ל מי כתיב לעג לב כתיב אלא כל הלואס בכן עוטע עמם בשר עכ"ל הגמרא ופירש"י כל הלואס בן הסוגה בן כל שעה שארם מחזיר עליהם מואל בהם ע"ס עכ"ל. ואני איני כחולק על רבשוזו ז"ל חילוק רק ישיא וניחן כדברי הלכה והוא יחס שראוי לעיין בפניו הלגס זה שנאמר על דברי סופרים יותר מעל ד"ה בזה שטובים בהם עמם בשר הלא כל דברי תורה נמשלו במליחת החכמים לבשר והוא שאמרו חז ויביל בישרא שמיא בי רב ואם אין שמהא אלא בבשר ואין הלא פקודי ס' ישרים משמחי לב כמו בשר ויין ולמס לא נאמר עוטע עמם בשר על דברי חכמים יותר מעל ד"ס כמו שס דוקא קרויין י"ן במאמר סבדוס. וזה וסוד לחמת אף יחולק רבא על המדקס כל הלועג על ד"ס כו', ודומק גדול הוא שנאמר שרעא יחולק על מעשה שהיה מקובל ביד חכמי סלמוד מזמן בית שני. ולכן ב"ל במאמר זה כי רבא

שאלות ותשובות הרמ"א צא

לא בזה חלוקה ולסחור בדברים הראשונים רק להסכיף עליהם ולומר הסם כי נדמה במקרה זה ענין לענף על דברי חכמים וגדון כ' ומוכר דרשה כהיא מנשון יגיעה בשר הנאמר דוקא על האורח כמו שפירש"י, מ"מ גם מי שאינו לועג ומשפר בזה דרך שחוק כמחללה הורה ויקים ואומר משחק אני כי אינו מדבר בזה רק דרך שחוק וקלות טועם טעם בשר כאלה בחרה הכשר עוהו בין שמים ערם יכרת וגו' וכו' שאמר למעלה ויחר מהמה בני הסכר של הפורץ גדון של חכמים ישכח נחש חיות דרבנן שאין צרי למכחו כי דברי חכמים צריכים חיזוק יותר משל תורה, ולכן נאמר ג"כ בענין נדרים ותקנות שגדלו ותקנו עמודי הגולה גאוני עולם קדמוניו ז"ל ע"ה קדושים אשר-בארץ המה שטעו אנשים לחסור בשלמה ע"ה אשר ראוי לומר עליוס דרשהם גם ישיים לפניהם לך. בפרט בענין שיש לחוש לקלקול הסודות שיש להחזיק בדריסה ולענות עליהם מיתוס נחש דרבנן לית לה אסותא כאשר קרה מחדש בחאר וקרא שמו מאיר הכל בר שלמה האז מק"ק ורנאווארט אשר עמד ברבים והוליא לעו על גט כשר בכל חיקוי אשר יתכן כרת מאלוה הטוב ע"י הישיש בגאון החסיד השלם בכל השלימות כמהר"ר אייזיק סג"ל י"ו גניבורק וחד דעימיה האלוף כמהר"ר גוטליב מנייבורג סג"ל י"ו אשר סדרו הטע ברבים בכל אופן חיקוי אשר קבלו משלבת החכמים דור אחר דור גם עשו סדר מסדרי הניטין להחזיק ולהפרסם ר"ה וכל הלמידיו וקדושו עמו שגדו להכריע שלא להורא לעו על שום גנף אחר האמיה. וסנה זה האיש רע המעללים המאיר"ר לארץ סג"ל של שבע הכלים כלולים בו רש להמיר שמו ממלל סג"ל וקרה שמו בכל שרא דעימיה הסכיל והשו פניו ברבים לענות שקד במילתא דגיורא להיגילי לומר שאנוס סיה בנתינת הגע וביתא דברים (סבוליא ברבים ופטר פיו לגלי חוק וסב"ל יפלה פיהו כאשר ראינו מגילה עשה סובא לפניו ושם כחוב שלם הסדריים) סבוליא סב"ל סב"ל פיו הם שקר וכזב ואין בזה ממש גם אין אחד, כאשר העידו עמדי אחת ולדק כח אחר כח ראייה להכריע בעדותן כל עברא האובח צב"ד יפה של דבריו שקר וכזב רק שיון לבשו להוליא לעו על בה ישראל הכשירה ולא שח לבו לגזירת קדמוניו ז"ל וגזירותא תרי אריה דבי עילאי מסדרי הטע כדא וכלכס כאשר העידו הססדרים ורבים גדולים ונכבדים עמסם. א"כ דיו חרוץ להיה נדון בלואה רותחתו ושיטתו טעם הכשר סג"ל כדון הלועג והלובס על דברי חכמים להסכיל פרי מעלליהו. גם סנהו חרמי מגידי בעלפס שהחזיקו דיו ושעו אל סג"ל ואל פנתחו וילאו למלא פתח ותרעס יהיו לנכדים ברהם זו טמנו להם וישיבו רוחם כהמסס כשרפים. יען אשר לא הביעו אל נחש הנחשפה לא יחיו עד יקבלו עליהם אח הדון נחמורים הסבדיים בגביהם אילאי אשכח אשר נכרר בדבריו למעס. והנה סנה כי ראינו שהגאון מהר"ר אליעזר לא היסה בו מ"מ ראינו שלא לשחוק במעשה זה, מהדרסיין צב"ב (דף פ"ט) אמר ר' יוחנן בן זכאי אי לי אס אומר אי לי אס לא אומר אס אומר שמה ילמדו רממאים ואל כל אומר שמה ילמדו רממאים אין י"ח בקיאים במעשה ידיים. אביעיל לכו אמרה או לא אמרה אמר רב שמואל בר רב יחאק אמרה ומחאי קרא אמרה כי ישרים דרכי ס' וצדיקים ילכו בהם ופושעים ישלכו בהם. וכן נדרון דידן שיהיה ראוי שלא לאומרו עמד כבוד הגאון סג"ל וראוי לאומרו מזה בגאונים שחקנו וגזרו על סדרו ושכבודו הותרה תחלל בה לא יעלנו להסתפק ואמרנו עת לעשות לה' וצמקום שיש חילול השם אין חולקין כבוד לרב וכל סקודים הטיעם החוטא וזה מדגריסיין פירק סדר (דף ס"ב) סהוא גברא דהוי קטר חמרא בלימא שבתא יתיב ברינא קמיס דרב אשי רמא ביה קלא ולא אשנתא ביה א"ל להי סהוא גברא שבתא א"ל ברינא לר' אשי כה"ג מחי מי מחי כחפיקוהא א"ל

אין חכמה ואין תבונה וכו'. והן אוחזו לכך וכוז מן השמים וימסו לכך וכוז וצדיקים ילכו בהם ופושעים ישלכו בהם גם נראה לנו כי מן הדין מסולק סרב בגאון מהר"ר מדון עמק בית כמו שנכרר ועל כן השרות נחמה לכל חסם ומורה ללחם לעמרה ס' בגבורים ולדון בדבר זה כמ"ש מהר"ק בהשבוהיו ס' י"א וענין סלוק סרב בדבר זה סהו נדון בק"ו מהא דליחא פירק חפילת השחר (דף כ"ז) ח"ר מעשה בהלמיד אחד שכל לפני ר' יהושע א"ל חפילת ערביה רשות או חובס א"ל רשות ס' עד א"ל יהושע עמוד על רגליך וישידו כך וכו' עד סיה ר"ג יושב ודורס ור' יהושע עמד על רגליו עד שרעו כל היסם ואמרו לחלופיה עמוד ועמד אמרו עד כמה לעריה וכו' אחא ברבי אישחקיד ואעריה אחא בכסרות במעשה דר' לזוק עליהם ס"כ קה מלמד ליה כולי האי. לעריה וליל חא ועכריה מאן נוקמיס וכו' נוקמיס לר' יהושע ס"ל בעל דבר. סנה נדרון דידן סנה כי בגאון מהר"ר י"ו יושב בשבת חכמיו בק"ק פריקורט ראינו שכל הסודר חסיס נפסקס על ידו מ"מ יש לחוש ללערן של ח"ח ורלוי לנו לומר שיסלק בגאון סג"ל מדינים הנוגעים בבית דין הגאון הישיש כמהר"ר אייזיק סג"ל י"ו ביחוד בדניים הנוגעים בהפרסם והקפין כמר שמעון גינבורק י"ו שסרי מניו כמה פעמים שערין ופגע וגע כבבורם, אשחקד במעשה נחן שט"ן לערס כידוע לרבים שכל חכמי פולין ואיעליה החזיקו יהי בגאון החסיד השלם כמהר"ר סג"ל י"ו וב"ד יפה גם אכרו המון הקפין סג"ל אשר לזוח ככרוביא על הגול הטעשה לו במדינה מנתן שט"ן סג"ל וסוה עמד לימין השטנן גנד החלופים חכמי איטליא י"ו ובראשם בגאון הגדול כמהר"ר מאיר מ"כ ולא אשנה עליהו. וכו במעשה דיעקב צורף שחירף חולל ופגע בכבוד אב"ד סג"ל החסיד השלם כמהר"ר י"ו כחפיקורוס, לעריה סג"ל י"ו למכר"א י"ו והחזיק ידי צורף ועד מהי לעעריה וליל. ובאמת אלו סיה סדבר דבר ממון השרשו כאשר עשיו עד עתס סנה כי לא חשנו למחרס ז"ל בעובדי דרבי אליעזר צבדי שמעון דנפק ריחשא מואדיה ס' לשמע ביזולתא דלורבא ברבין ולא מיחא כחכר צפרק סעוליס (דף פ"ד) אמרנו רישא בקרידי כי חכמי גלילות אשכנז וגדוליה סס קרובים אל סהלל וסס ח"ו נכויס חסילס כלס יתשו במקום שיש חלול השם פפרט במקום שיש צידס למחוח וכוז סיבה שחיקתו כל אלו סויים. וסנה יביס ר' רחם ראינו כי שחיקתו קלקול הדור וסרוס סמנץ גבול צבנדי רחשוים וסחרוים אמור נסוג אמרנו עת לעשות לה' וססמנו על סג"ל. סנה כי מונעתיס אמרנו במעלות גאוני אשכנז י"ו כלס ישמעו דברי המסדר הטע כסוייהו יחשו לגזירת סקדמוניס רחשוים ואחרוים ויחילו למאיר סג"ל ולמחזיקים ידו פרי מעלליהם מ"מ סקדמונו עולמו גמיה רבס כזו מאחר שפרסות נחומס כל"ל וסלטנו גודא רבא על סמוליא לעו ועל סחומכים צידו עד אשר לא יוכלו קום עד יקבל עליו את סרין עג"ד צ"ד אשר נכררו וזכרו ככהס בגאון סג"ל סהסיד השלם מהר"א י"ו. וסנו מהר"רים ומחרימיים וישמתיס ומדיים את"ל מאיר בר שלמה סהו מק"ק וריקורט כדון ספורץ גדון של חכמים ותקנותו כאשר עשה שערר על חרס ר"ח ותלמידיו רחשוים ואחרוים ויחא נידון בלואה רותחתו כדון הלועג על דברי חכמים וסנו מוכריים לדברי הישיש סהסיד השלם כמהר"ר י"ו לסחזיק טוטהו וחרמו ויידו אשר הבייל על מאיר סג"ל גם נחזיק בית דיו ריפה שבלעדו לא ירים אשם ידו ואת רגלו כאשר סהגיג נשילוחו ברמה זס שלשים שנה וגזירתו ססא קיימא וגזירת זולתו בבית דיו ססא כטיילס ומנובלת לא שרידא ולא קיימא בכל מה ספסס ויכל לדבר בני דינא דרבינא ורב אשי. ונחסיס זס אמרנו למעלה סלובס גם סהו טועס עטס בשר סג"ל נאמר שכל סמדין על צדיק יסוד עולס עתק סהו בגאון סהסיד השלם מהר"א י"ו וחד

שאלות ותשובות הרמ"א צא

מל דברי צ"ח ומתקן הסם בנמרח רב נתמן בר יצחק
 אומר השושב כדברי צ"ח חייב מיתה דמק"ל ערפון וכו'
 ופירוש הסם החוששות דאפילו במקום דב"ש מתמירים וב"ש
 עדים דאם עבד כב"ש יאל אפי"ה אם עשה כדברי צ"ח חייב
 מיתה, ואף אין להקשות מהא דאיתא ברכות (דף ר"ג)
 לענין מי שחבל וזכה לנרדף חד עבד בשוגג כב"ש ומלא
 ארנקי ודרכה ותד עבד במזיד כב"ש ואכלו אריז דשמעין
 מייא דיש להחמיר כב"ש דאל"ל דוקא בדבר שאין בו קולא
 כלל אבל במקום שיש קולא בדבר עון לשכבו ולקרות
 ק"ש דהא עדיף עמומד דהוא יושר דרך כבוד לאל דלב"ס
 גי"כ יואל בשכיבא ולב"ש דוקא בשכיבא אין להחמיר כב"ש וב"ש
 בענין עונן אשה דאין להחמיר. וכו"ש בחיוב שמתא שם
 מיתה אם מחמיר על ענינו להוליך חומר מלבו והוליא לשם
 על סגת הליהם כי גדול השועה אמן יותר מן המבדק והאן
 ס', ומליוו בתשובת מהר"ם במדרי ריש פכ"ה שיהי מחלוץ
 על המחמירים על ענין בענין אפילו בשאר אחר נבייה ויהי
 ושב דבר למינות. וכן כתב בעל המאור סוף כירס לענין
 המחמירים על ענין בשבת שלא לאכול חמין שחושבן למין
 מאחר שדברי חכמים אינו מחמין, כ"ס וק"ו בענין הוליא
 לעו שכבר גזר ר"ת וב"ד שגלבר כל הגורם לעו במרומה
 ושמתא וייתחא דרבנן חל עליו ממילא לא ויהא מדור המדבר
 על שהחמירו וישו לבס לקול המרגלים אשר הוליא לעו ודבס
 על עיני ואבנים והחמירו לדבריהם נעשו בשועה הקסה
 כ"ס בשועה משפס בעלמו להחמיר קול לעו אשר כבר נגזר
 עליו להחמירו לרשע וע"כ עדיין אינו בניירתי עומד כב"ל ואני
 גוזר על לרב וב"ד הקטן ממני ובפרט על תלמידי אשר
 יתאלו במקום שכתובתי נעטת שיהיו להקרות דברי צ"ח
 אשר הם שמה וכל כי הוי מיתחא ליעמוד משפטי וכל אדם
 יחוש לנפשו, סוף דבר המשודך סר"ר אברהם ל"ח ס"ל את
 הלהים יירא ועיניו יפקחו ויכנס בתקוה אשר לקח ויחן עיניו
 בעשר וכבוד ומשפחה ואז יתפוך לו ספ"י הקללה לברכה
 ויחן ביותו כבית רחל ובבית להא אשר בו שתייה בית ישראל
 וב"י מכה לביאת הגואל כבד"ל (ע"ו דף ס') אין צו דוד
 בזה עד שיכלו השמות שבגוף כי כל ס"ל ברור בלי אפוקי.
 כה אמר הלאה ליימח עשך אחר רבותיו וחביריו אשר
 חבדו בו דברים סרסם לערוך מערכות דברס הליכות. להביא
 גוברין ופקרי בדורין על דבר העלמה הסגונה אשר ראו
 הפוראים לעגוה. בקהלם ובכורס. ולא פלה בידם. כי
 האור מגן בעדם. להעמידה על כבודם. ואחא תהיה לס
 לעדם. לאחריה תקוה. ואני כאחד מסס לא רייתי להלאך
 במקום שאחר לקרן רק בחתי בעיקר ולהפליד בכל הירא
 אלהים להסכים בכל ס"ל. ולהעיקר המועל מעל. כי כל
 הדברים הם מן המפורסמים ואין לריכס ראייה. ומאחר
 שהרשוח יתן לכל חסם ותחמיר כמותו היות להסכים בדברים
 ס"ל בחתי ג"כ על החסום:

דמיים האלף מהר"ר גוטליב מסדר סגט ויכונו להוליא
 הקל וסלעו על סגולוים ס"ל לו כדי לתלות בוק סריקי
 בספספות המיוחסים בישראל דיעס חרון לטיות כמותו ולא
 חס הסח"ן מעליהם והח"ס יהיה כרוך על עקביהם. ובכלל
 גידולותיו סנו גוזרים על האיש המשודך כמר אברהם לישא
 זה ביינדל בה סק"ין כמר שמעון י"ז אשר נתגרסה בנט
 כבר ממאיר ס"ל טיהס מזכר בחויל דרבנן לבלתי להחמיר
 סקול לתח לב לגנין סלעו סטוליא ושיגל השועה ס"ל
 בסכליו ולא יסוג אחור לבייש ח"ו בה ישראל המדוגנת בו
 כי אז ח"ו יסא נלכד בשועה כמו סטוליא לעו ענימו וגדול
 פועל השועה אמן אחר המבדק אס ס' יושר מסגולת בירך
 נאך ס' ולא ישיח דברי סלעו נגד חרס ר"ת ותלמידיו
 אשר עולדוהם פרוסו על החיים בני דורט י"ז. ובענין זה
 מליוו במדרי בקידושין (פרק האומר) על אחד שאמר
 לגטמחא אשתו מאחר שלא יוכל לגרסה בעל כרחס מכה
 הוס ר"ג מס"ג טופין ארוח לשמש עמה. וכן הוי בתשובת
 הרשב"א ס' רל"ז. סרי קמן שמתא חרס ר"ג טופין לעשות
 כהסה נגד חשך איסור דלורייתא במקום דליכא רגליס
 לדבר. וק"ו דבר סכרוי כשמס ואני אלא הוליא לעו
 בפלמא שיחוס המשודך לנפשו מכה חרס ר"ת ולא יחוש
 לתויבוס המפקיס לקלח כי הוי קול וסוכרו עמו וליה. ו
 בעשא רק כי הקנחס מוליא ארוח האויבים מן העולם וכמו
 שמליוו בענין לשון הרע כי סקול דיו כמוליוו מתחילה
 כדליחא פנין ים הערפין (דף פ"ו) וכתבו סרמב"ס ז"ל, כן
 הוי בענין לעו זה בהס ס"ו יתן זה האיש המשודך כהף
 הוררת לבלתי סכניס לביחו האשה סכסרס המדוברת בו אזי
 הוס וכל יסיה אחריהו אבל מובטחים אחתו בו כי יבעת
 כב"ש עוטיה ויקדש ש"ס בדביס שלא לפקפק בדברי חכמים
 כאשר שמענו כי הוי איש חכם ומנין מדעתו. וכל המחמיר
 בזה או כיוולא בזה חלל מן ספסמייהס ומכשיל רביס
 וטוח יד לפושעים מזוליו המספספות המיוחסות שבישראל
 כ"ס המדרי בענין חרס של ר"ת על דיון זה. ואין לפקפק
 ולומר מי יוכל להכריחו שלא יחמיר על ענימו לחוס לקול
 פנה דף מאחר שבו יירא ודך לבב חל שלא לכנוס במקום
 סכסם לעד. וכן בלא סדרי דברים בזה ולומר של
 דיעס דלא דן סכי לאו דיינא הוי כי כן מבוחר הוי בהשועה
 סר"ס בר למח וסרשב"א כהשר הביאן הרב צ"י בספרו
 סארוך כפי" מ"ב בנאן עור מבוחר סיטע על ענין קול
 קידושין סטוליא ולא יהי בקלא עמש שכבס סר"ס בר למח
 ח"ל ואין להחמיר בזה משוס שלא יהיו צנות בישראל החשבות
 מדרך רגל לבני עמיס וכ"ס סרשב"א על תלמיד
 אחד שרס להחמיר בכיוולא בזה וכעס עליו וכתב שהי
 רעס חולס שיהעלל פריץ אחד על אחת מכות ישראל
 החשובים כדי להוליא ממנו מירס. ומס שכבס שך הוי
 מהוסג לעגס ולהחמירו הוי מוסב צרות וחומרס דליחא
 ידיו קולא הוי לענין אס יקרשס אחר ס'. עד ואין חוששין
 בזה לקול דאין חוששין לקול אלא בדבר ברור אבל כשיהי
 סדיו מוליא קול ומתוך כך יאל רימון אין זה קול כלל עכ"ל.
 סכי קמן דאין להחמיר במקום שאמרו להקל וכו' כלל לא
 הסור מכל הדברים אשר יגידו לך ודברו ר"ל (רי"ה דף כ"ה)
 אחס אפי' מוטעים אפילו שגגין ומתקן על זה כמו שמליו
 במסכת ר"ס (דף כ"ס) סגור ר"ג על ר' יהושע לבא אלא
 במקלו ובחמיליו ביו"כ שהי חל להיות בחשטנו לא
 כמות להחמיר בדבר שלא אמרו להחמיר. ואמרי"ו פ"ק דברכות
 (דף י'): צ"ס אומרים בערב כל אדם יטו ויקראו ובצדק
 יסמרו שחאמך בשכבך ובקומך וב"ס אומרים כל אדם קולח
 כרעט שחאמך ובנבך ובקומך ח"כ למס ואמר בשכבך ובקומך
 בשסע שבני אדם שומדים ובשסע שבני אדם שוכבים ח"כ
 מרפון אפי' היותו בן בנדך וסעיהו לקרות כדברי צ"ח וסכנתי
 בענימי. מפי סליסמים ס"ל עמנו היות לחוב בענימן שערס

שאלות ותשובות הרמ"א צא

שכדור ואף כי אין להסירין בדין גט מעשה כנאן מאחר שאין לחוש בזה כלל שלא ימלא טוס עם פנים שכדור הרואה להסלקם שום מקום לתלות עלנו כתיבנו ואולי יפרש דברי חכמים בדרך אחר ממה שכווננו וכמו שאסרו לכתוב התורה שבע"פ ולכן הנהו מדינים אלו מאחר שהסדר מושלל ראשון שכתב יתן מרלון ובגמס חפיה כאשר כתב עדים שכרים ישודן יגידון. ולכן כל דברי הסב"ל אינו רק באפוקף עופות ויאות עמאים. אך משום עם לעשות לה' כתבו כל הדברים הסב"ל גם דברי העד הרשע שהחליף פניו לשקר במלחא המפורסמת ואמר ששוער סולין המגרש לגט, סה מפורסם דיע שראוי להלקוחו מאחר שעבר על לא העמס וק"ו ממה שאמרו עובדי חטא איגוד מנגיד כ"ש במקום שהשקר כאשר מעידים כל העדים שבהו וקונטרסים והיו כולם באותו מעמד של נתינת הגט וידוע אמרם כמקומם לענין דבר ערוס וקידושין וגיטין, דלון עד אחד במקום שנים ק"ו במקום דרים והפילו לפד בעלמא אינו נפחות מנ' כמו שאמרו אין עדות פחות משנים ק"ו במקום שדברים מבחישים אוחו. ואין לומר דלמא האחרים לא ראו השוער ע"י שום אחיזה עיניים רק עד הרשע ראה כותב כמותו אלא הגט ולומר לא ראו אינו ראיא, כי כל זה שעות גמור אינו ראיא לשום אלו לב דל"כ תבעטו כל דיעי הכחשת עדים וכל דין ב' אומרים תגרשה וב' אומרים לא תגררש וכן אמרו לענין קידושין ולענין עומאה אלא ודאי כל שהיה במעמד אחד ובמקום אחד לא ראיא כיו ראיא. וכן כתבו בדריש הסוסקים ראשונים ואחרונים כמ"ש מהניד משה כהן אלוהים (וכן הוא בהגסות מרדכי דסנהדרין) ור' ירוחם והשובת הרשב"א. ואף כי כל אלו הדברים גלויים ופשוטים מ"מ כתבנו לומר כמה במיות עיני הספלים בלגנו והולאה דבה על המשפחות כי אף שידועין שאין דברים יש עשה פני מ"מ מראים קלוס דברים, גם כי העד השמי לא העיד כלום ועדוהו הוא עד מפי עד ומוכחש מן העד שחלה קללתו ורבים עמו מ"מ ראי לעומס גדול מלבד החרס ר"ת וחכמים שאחריו אשר נלכדו בו כב"ל. ובמיסים ישו עשישים ויבדקיהו ועובדת אינו כש"ש יסון לאים כפי פעלו ויראה בעלבון הסורה וחכמים ולא ישאל למואלותיהם של חכמים שישים בגאון מהר"ר איידיק ועלמס השך ראו הטמאים לעגסו אף כי היא בת גדולים ועשירי ארץ מ"מ ברית כרותה הפילו לאלמנה וליתום של מלך וכו"ש כבוד הסורה שלא חשו על גירת ר"ת וכבוד החכם בעל המסדר הוא גט וקדושים שעמו ובפרט מהמגדל הסב"ל ועשריו. ופרת חפיה נהן ש"ע"ן אשר יודע וגוכן עולם ומשטין כתב לק"ק פוחז על סהמס מהרר"א איך שמינות מרדק בו לעת זקנתו ראו איך שהחליף פניו לדבר על זקן וחכם ובר אוריין ובר אבסן דברים כאלה ולא למד מהסוה ארבה מרבנן דנידכו ר' יוסדס (דיפו) על דמי שומעיהם ואפ"ה נכח בו כבוד כ"ש שלא היה נחנן שרץ לסקל כבדו החכם מכה שידוכו על רוע מפעלו אשר נכח וגזל זה כמה שנים ויודוכו על זה כל חכמי איטליא ורוסיה כאשר הוא מפורסם לכל ובהם מוסף חנה על פשע לומר על זקן גבוא פנים שמינות מרדק בו חיליה ולכן ראו לכל ירא חלקים לנקום נקמת חכם שמתקדמים הסב"ל וידי חסיה גם בראשונה לסכמים על כל הסדרות שהסבילו עליהם בראש בגאון מהר"ר איידיק גינלבורק ומהר"ר גוטליב ובגאון הגדול מהר"ר לייזר מפרגל עם חביריו אשר שמה ובגאון מהר"ר ישראל בן הילאון והקודש מהר"ר שכנא ז"ל עם בגאון מהר"ר יחאק לאלה לאו אשר הוא בלחצמט עם שאר החכמים שהסכימו על הדבר ויד כל החכמים אשר נגע יראת חלקים בלבם הסיו גם באחרונה וכל העם ישמעו וייראו :

שמה ויבואה העירבו מערכות. בדבר הלכות. להביא גוברין. ושער זירורין. והלכות פסוקות. ושלא להשאיר במתלוקות. והכרסו בקולות וברקים את המוליד לעם מאיר הכל הסב"ל. וכל אשר בידו מחזיק גם גזרו והטילו חרמין על ראש המשוך שלא לעמא בריתו שלא לכוון משורכחו. כי היא מותרת לו. ככל בנות ישראל הכשירות שראויין לגוא לגבולו. וזאת אחרת יקח היא עשה חרזן כאשר שמו עליו בעלי האופות ובעלי תרסין, ואני כאשר מן כתבתי בדברים הסב"ל ודאיית דליחא בהלכות מרדכי סוף גיטין וז"ל מעשה בבחור אחד גירש אשה ונישאה לאחר וקודם הנישואין הוליה קול שקרת משה וישראל היה כתוב ברי"ש וכשבא לחופה לא ראה ליסות מן הסעודה וכפי ר"ת את הכחור לתת לה גט כשר דכל קלא קמיס נישואין יש לתוס אפי' ידוע שלא ימלא אמה, אבל סבוב והטעיב לבטל לתו קלא הוא דפקקי' כחיי ודלא ר"ת להוליה מן השני שגאסה אחר הקול עב"ל סהג"ס כאשר הביא בגאון מהר"ר לייזר מפרגל בפסוקיו. וא"כ יש לטוען מקום לטוען באומרו דל"ג דהקול לא ימלא אמת מ"מ יש לחוש לו כמו שחש ר"ת והסחירו בו. ואני אחייק דברי סעוון מלבון מהר"ר סוף גיטין שכבד מעשה חירע שילא קול פיסול על גט והלחך ר"ת גט אחר מפני הלעו אע"פ שכשר היה ודקדק מכלן דלויס לריכה המתה וכו' וכן יש לדקדק מלשון הסב"ל והמ"מ פירק ט' דהלכות אישות שהביאו מעשה זה ואולי דמכל הוא מעשה אחד עם מעשה שביאו אכסות הסב"ל ושמעיק מייס דיש להלחך גט במקום לעו אע"פ דגט כשר. אבל כי דייקין ליכא מכלן קושיא כלל רק מי שלבו נוקפו אומר כן והוא מבוחר מן הגמרא ומן הסברא דלון לחוש לזכ כלל רק דברי ר"ת יש להס בנין ובחור בחרי ותלת עעמי. ותחילה אומר כי בחמה יש לתמוס ר"ת וגדולתו שהיה יודע לעשר שרץ מן החורס ואין לא עמד בפרץ לסקל במקום לעו בעלמא ויהיה וחוץ בזה מקום ויד לרמאים שכל פריץ ועו פנים וליא לעו על גט לפדות בו איזה קלקול ובפרע אוחן שטופין להוליה כדתיא בכתיבות פירק המדרש (דף ע"א) ואלו שטופין וכו' וא"כ לעולם לא נתיח מן המרשח להאכרסו אבינו וכבר אמרו פ"ק דכתובות אין אונס בניוין מפני שפלותו והלטונו כ"ש שיש לחוש בכיולא ביו לתקנת לזויות ופריות שמה א' חירא לפשע שמה כעל הוליה לעו על גט והלחך גט אחר ולא היכא לעולם וסברא רחוקה היא לומר שמאחר שאם תהיה זריזה ונישאה מיד אין לחוש ללעו אה"כ ובבא תחוק נפש דזה אינו כלום כי אף שכלבס רוחות בישראל שאין חוששין לקלא דבחר נישואין ליינו להוליה מבטלם ענ זה מ"מ מידי לעו לא ילא אם היה לו לחוש לכל קולות ססקרים. ועוד דמבואר נגלס הוא בדברי הגמרא והסוסקים שאין לחוש הפילו ללעו בעלמא דבדכ שידוע שהוא שקר דהא חק ברית גיטין (דף ג') הסב"ל גט ממדינת סיס לריך שיחמר בפני נכתב ובפני נחתס וכו' ואחריו החס בגמרא דמשום עגוס הקולו בה רבנן ופריך שם הוא קולא חומרט היא דחי מלרבי לה תרי לא אחא בעל ומערער ופסיל ליה חד אחי בעל ומערער ופסיל ליה כיון דאמר עד בפני כמה ותימו לה וכו' ופי' שם החוסמות ב' לשונות וז"ל יש לפרש דפסיל ליה ממש דאף ע"ג דלא מהימן וליכא אלא לעו בעלמא מיפסל וז"ת וכו' עד ואין נראה לר"י לפרש כן שיכא פסול משום לעו בעלמא כיון דקיים לן שסוה כשר וכו' עד ונראה לפרש ופסיל ליה סיימו שיחמיטוהו ללעו אבל מ"מ הנה כשר עכ"ל, וישתא מה סובילו חכמים בחקיקון שיחמר השליח בפני נכתב ובפני נחתס או מאי קאמר דחי מלרבי ליה תרי לא אחי בעל ומערער דהא אחי איכא לעו בעלמא לפי מעשה דה"ק' לטעיל. וז"ל דנמנרל לא תשבו אלא ללעו דבחר נישואין ולכתי מהני תרי אבל קודם נישואין איכא נתיחא אפי' ללעו בעלמא ואם סיס סבכל כה יפיער

שאלות ותשובות הרמ"א צא

סא ר' יוחנן אמר אין פערער פחות משנים דכא דר' יוחנן
לאו לענין לנו בעלמא קאמר רק לענין דינא כדמוכא פיק
ב' דכחובות גבי דינא דמעלין ע"פ עד אחד ליוחסין ובעד
אחד איכא לנו כדמוכא כסא דאביי דלעיל ללא סגפא
משום לוח שפיהו אלא ע"כ דגבי מביא גב ב"י לא פריך
דכוי ביה משום לנו ו"א"כ סא דפריך תרי ותרי יניכו נמי
מדרינא פריך ע"כ ע"כ מייירי קודם שנשאת דכ"ה לא משעו
לעגרוו דבעל במקום שנים אפילו ללעו בעלמא והתירו
לינשא ולא החמירו כלל ודלא כמעשה דר"ה שכבד דאפילו
לא ימלא אחת יש לחוש לקום דקודם ישוואין וכן יש להוכיח
מסוגיא דכחובות ושבבאי דגם החילת הסוגיא דגימין לא
מייירי רק קודם שנשאת ולא אחר שנשאת דכ"ה קאמר הסם
אביי דלא חינשא לכחילה בעד אחד משום דרב אבי דאמר
הסר מתך עקשות וכו' ופ"ה א"ס גשאת לא תאל ללא חששו
לריון לאחר שנשאת ו"א"כ אי סוגייתו מייירי לאחר שנשאת
לא הוי פריך מידי אחא בעל ומערער ופסיל ליה לפירוש
ה"פ"ה בתייר לא חששו ללעו של בעל דאפילו לעו בעלמא
ליכא ו"א"כ קשיא לן עובדא דר"ה. ותו יש להוכיח דלא כותיה
לפי פשוטו של מפשט מהא דאמרין פיק כנגרש (דף פ"ה)
ולא לכחוש אגרת וכו' וכן הריב"ז וכתב שם הרא"ש ובר"ן
בשם בעל הטעור ורב סאי גאון דאין לחוש אלא בדכתב
בעל סג ו"א"ל דכיון דכשיליה וכו' ופי' עובדא דר"ה סאל
כל בעל יכול להטיל מום בגב בלא קלקולים אלו אלא ש"מ
דאין לחוש : ורו מהא דאמרין סוף גיטין (דף פ"ה) : לענין
קלא ילא ששם בעיר מקודשת כרי זו מקודשת מגורשת כרי
כרי זו מגורשת ואמרין שם בגמרא (דף פ"ט) אמר רב
בר בר חנה דאמר ר' יוחנן לא שמשו קול הכרס אלא כדי
שיכו מרוח ודלקות וכו' עד א"ר אבה א"ר הוכא אמר רב
לא שמשו קול הכרס אלא כדי שיאמרו פלוני מטיבן שמע
מפלוני כו' ונודקין וסולקין עד שמיניעין לדבר הכבוד וכו' .
וכתב שם הרא"ש דבעיקר מרי מתיר ומוכח לה סהם מן
הסוגיא וכתב עוד דאין חילוק בין קול מקודשת או מגורשת
דכתרווייכו דבעיקר קול כבוד ופלוני סהם בגמרא א"כ אי
מבטלין קלא וכו' ואפילו למ"ד לא מבטלין היינו בידור
דמקרי קול אבל בקול הכרס בעלמא לכ"ע לא חיישין ו"א"כ
קשיא לן עובדא דר"ה, דאין לחלק ולומר סא דבעיקר קול
בידור היינו דוקא לסוליא מן החזקה והקול סא גנד החזקה
כמו מקודשת דכוס בחזקת פניהו אי מגורשת דכוס בחזקת
אשה חיש אבל בקול שסוף צא לטעמיד על החזקה אפילו
לעו בעלמא מסי, דס אינו דמאחר דמיד דמגרשת סא
בחזקת פניהו וקול צא גנד החזקה דל"כ לא הוי מביא
ר"ה לדבריו ראיס מן הגמרא לענין מעשה שלו לענין שאינה
לריבס לטמחין ג' חדשים לאחר סג שטי כדאיתא בחו"ס'
ובאשר"י ובפוסקים כ"ל אלא ודאי דאין לחלק בין קול
לקול ויותר רבינו יעקב סס לבדו בלא ראיס לנגד כל
סדעות לפי סתעשה שלו אס נפרסו כפי מס שפירס על
סדעת תחילה : אבל אינו אומר כי זכו שלם על שלם כי כמו
שכסתיי שגאלו ג' סמיכות על ר"ח כן יש ליישבו שגלסו
פנים וכולן אמתיים . ואומר דשאי סהם במעשה דר"ה
דכאמה כן הוי ססיס נכח רי"ש בגט ולסו סארין ר"ה
גב סחר כחשר פארס וסו סדרר מוכרס מלשון סג"כ ססא
דקאמר ופסר ר"ה סה סנחור להם גב ססר דכל קלא
דקמיס שישואין יס לחוש אפילו ידוע שלם ימלא אחם אכל
סעוב והמציב לבעל לאו קלא סוה דפסקין כבאבי ורס
ר"ה וכו' . וספסח יס לדקדק כי מס ענין דין סעוב והמציב
סעוב גילוי דעת בגטין ססלכס בוס כבאבי לענין קלא אלא
ע"כ ד"ק אס ילא סקול שסגט פסול משום דגילס דעת
בגט ואחר סעוב והמציב ללו קלא סוה מאחר ססלכס כבאבי
א"כ סו"ל קול וסנור עמו דאמרין ביה דלא סא קלא

סיהס לריבס גב שני מכה סלעו, דוס אינו כלום דל"כ לא
לסחמיס כחלמוד ופסוס פוסק לומר דלס צא בעל ומערער
יש לחוש לעגרוו וסדרכא כל ספוסקים כתבו סהס
שפסחא לכחילה ולא סחמינין ליה לבעל, ותו דמאחר דלא
נפסל סגט בעגרוו דבעל אלא דשפסו שיאימיו ללעו סבעל
כדפי' ר"י מס לי קודם ישוואין או אחר ישוואין דמ"מ מידי
דינן לא יאלכו ותו דל"כ כחד נמי מאחר שנשאת אין לחוש
מאחר דאינו אלא ריון בעלמא כדפי' ר"י ומס לי חד ומס
לי תרי מאחר דנשחיסס אינו אלא ריון בעלמא ותו דל"כ
לא הוי פריך מידי בגמרא סאי קולא מומרס סוה וכו' דסא
פיקר סחקוס סיהס משום עגוסה סקילו כס רבנן א"כ מאי
פריך מומרס סוה לאחר שפסחא דמ"מ משום עגוסה סקילו
כס רבנן א"כ אס יריכו עיסי אחר סיישוואין ולא חשו רבנן
וסקילו זו רבנן משום עינין כמו שסקילו בעיקר סדבר
לכחמיין לעד אחד אלא על כרחן מייירי בעגרוו דקודם
סישוואין ולכסי פריך שפיר סאי קולא מומרס סוה וסחיס
יורד מעגוסה דכחד ינוח בעל ויערער ללעו ולא חינשא
כשכיל זס אכל כבתי א"כ לעו פועיל ואין כאן אפילו ללעו
כבעלמא מאחר דתרי סס ותרי ככאס ותכרך ככרס איס ליה
ונשעס סדבר כדאמרין א"כ סדרס קושיא לדוכסע על
מעשה דר"ה :

תו דגרסיין (סג) המביא לנו ב"י אינו לריך שיאמר צפני
נכחז וכו' ואס יש ענין שרריין יתקיים בחותמו
אמרין בגמרא עגרוו ככמה חילימא חד וסאמר ר' יוחנן אין
פריצו פחות משנים ולא עגרוו תרי תרי ויניכו מאי
חיה דכמכה אכסי כמון אסי אלא עגרוו דבעל וספסח
אפילו לא פריך דמ"מ יוליא סבעל לעו על סגט ויעביר
קול כמחה וירינו אחד סגט כדפריך גב גט ככא מח"ל
לפי' ר"י דלעיל ואין לומר דגב סהם לא פועיל קיום סעדים
רק לאחר שנשאת אבל לא קודם לכן דס רחוק מן סדעת
דחנא דיתקיים בחותמו סכא סתיקון סמועיל בכל ססטרות
כפפולס וכאן לא יסי אלא דוקא אחר סיישוואין וסדרכא
ככחא דכריס סקילו בגיטין יותר כפכאר סערות כמבואר
כס פדק ססוה ותו דאי אפסר לטעמיד ססוגיא בעגרוו
דכעל אחר שנשאת . מכה דגרסיין פ"ה דכחובות (דף כ"ב)
אמר ר' יוחנן שנים אומרים מה ושיים אומרים לא מה כרי זו
לא חינשא ואס גשאת לא תאל שנים אומרים כנגרש ושיים
אומרים לא כנגרש ס"ל לא כגשא ואס גשאת תאל ופריך
סהם מ"ש ירשאו ומ"ס סיפס אמר אביי כנגרש בעד א' אומר
מת דמינוכס רבנן כתייר ורעוולו דלמר עולא כל מקום
שסאמינו כחמיס ע"כ אחד כרי כאן ב' וסאי דקאמר לא מה
ס"ל חד ואין דבריו של א' במקום שנים אי כפי אפי' לכחילה
נמי משום דרב אבי דאמר רב אבי ססר מתך עקשות פס ולוח
כפסיס סרמק מתך סיפס עד אחד אומר כנגרש ועד אחד
אומר לא כנגרש סרווייכו ב"א"ל מססדי וסאי דקאמר
כנגרש ס"ל חד ואין דבריו במקום שנים וכו' עד רב אבי
אומר כגון דאמרי עדים עכשין מה עכשין כנגרש מיתס
ליכא לבדור גירושין איכא לבדורי דאמרין לה אס איסאל
דכוי סוי אחוי גיטך ע"כ"ל סגמרא . וככחו כרי"ף וסר"ש
והמענין מסא דרב אבי דסיכא דמסכדי לאחר זמן ל"ג מיתס
ול"ג ינישוין סיכא דקא מכהסי אסדדי לא חינשא לכחילה
ואס ינשאת לא תאל וק"ל כרב אסי דסוה כנגרש וכו' .
וספסח יס לדקדק כסוגייתו מייירי קודם שנישאת דאי לאחר
שנישאת מאי פריך חילימא תרי ותרי יניכו מאי חיה דכמכה
אסי סתחן סאי דכא ק"ל כרב אסי דפסק דכתייר ותרי
לא תאל אס גשאת במקום וליכא לבדורי כמו כאן דנתקיים
כחותמו ותרי אמרי דמזוייק סוה וליכא לבדורי ומאי קאמר
מאי חיה דודאי סלסלוסיס עדיפי . דאס גשאת לא תאל
וא"ל דלעו בעלמא פריך דמ"מ מאחר סכאס תרי ותרי איכא
לעו, דוס אינו דל"כ מאי פריך כרישס חילימא עגרוו דחד

שאלות ותשובות הרמ"א צא צב

שקר מבטלין סקול וכבד ג"כ אח"כ דין דלק לא נחלחח סקול מגרש ראשון ונושא שני אלא ע"כ דיש לחלק בין נמלא סקול שקר בין דין נחלחח דהיינו לא ימלא אחת אלא נבאר חמיד על הכסף ולכן כתב ר"ת דאף אם לא ימלא אחת רק נשאת חמיד בהפק הייסוין אבל כפיצתהרסם השקר ודאי ליכא לתימא ולא מקרי קול רק שמן דוסי ומינת מן הפוליאול וכל העוזרים אליו שאין יראה תהיהם נגד עיניהם. סוף דבר אפי' עדין בנקומי עומד לגזור גזירה הי"ל :

צב משמעות

היה עדין בנקומי עומד לגזור גזירה הי"ל :
 כך וכך ואחריו לפלוני כך וכך ואחריו לפלוני כך וכך ועי"ש א"י ק"י וכן וכו', וע"ז קאי (ואם ח"ו ימן ר' יצחק הי"ל דקדי' סוררת לבטל דבר א' סן בולוין מקאלתו אזי יתול עליו כדתי' חרס שמעתו ויהא מסולק מכל ירושת דודו ר' יצחק הי"ל ולא יקח מעוזר דודו הי"ל אפי' פרטת אלא על הכל הוא עומד ומתחל ופוטור מעכשיו ויהיה מסולק מכל ירושת עזובן דודו הי"ל נעשה היום וכו'. וזו נוסח השטר שהגיע לידי והיה חסום בעדים שנים בהפק דרבנן שהיה כותבין אות בזאת מן הגוף הכתב הלוואה וזמן השטר הי"ל היה כחות יוס' ה' כ"ג בחודש כסליו ש"ך לפ"ק).
 הירדאס מאחר שנתלה סורש בלוואה וקבל עליו לשוברה לא יוכל לחזור בו דהוי כאלו נדר משום לפניים דימחייב בדיבורו וכן כתב המרדכי סי' פ' הוהב מחשבת מוכר"ם כהדיא וכמו שנתבאר בחריכות בדרכי הראשונים שכתבתי בענין זה כל שכן שקבל עליו בעוונתו חמורים שבזין אוחו לקיים מה שקבל עליו והוא פשוט. אינו לרדך לראות אף אם לא בלא עדין סכסכים ליד סורש והוי דלבי"ל מ"מ חל השבוטה עליהם ולרדך לקיימם כמו שהאר"ן בו הריב"ש שהשוותיו סי' שכ"ד ושכ"ח ושל"ה ואף. אם היה קנה לפקפק בדבר זו מ"מ אי רואה מתוך לשון הלוואה שמתחילתו אלו קיימות מלד אחד וזה כי לא נתן מתנה לפני העדים הי"ל אלא הודא לפניהם שכבר נתן מהנות אלו וכו' לשון נחתי שכתב בכל המהות ולא כתב אזי נותן בלשון מתנה אלא נחתי והוי לשון הודאה ומהי אף בלא קנין. ורואים מהא דליתא פרק השולח ת"ר האומר. נחתי שדה פלוני לפלוני נחתי כתיב אלא קאמר ר' יוחנן וכו'ן פלוני ופי"ש' שכתב א' מלשמות אלו כשטר ומכרו לו אבל בלמירם בעלמא לא ואמרינן אח"כ האומר נחתי שדה זו לפלוני והוא אומר לא נתן לי חיישין שמא זיכה לו ע"י אחר, ופי"ש' שם דהיישין שמא זיכה לו השטר ע"י אחר וח"ל זכי בו לפלוני וזכות הוא לו וזכי לו ללדס שלא בפניו ע"ל. ע"מ דבבואר נחתי אפי' דהתקבל לומר לא נתן לי הוי מתנה דהיישין שמא זיכה ע"י אחר וכתבו שם החוס' שהי חיישין הוי ודאי כמו חיישין שמא בני מילין כתבו וכן כתב הרא"ש וא"כ סי' כנודן דיקן מאחר שאמר נחתי צודאי נתן לו והוי מתנה וח"ל א"כ ברישא אמאי קאמר ר' יוחנן וכו'ן בשטר מעשנת דבלא שטר לא הוי מתנה מטעם סודאס, נראה דהסם מיירי דידעין או שמתקבל סודאס שלא נתן לו מחילה אלא שבלשון זה מקנה לו. ודומיא דסיפא דקתיא חמנו ר"מ אומר קנה וכו' ולכן בעינן שכתב אצל גדלת דיעין ודאי מהני נחתי מטעם סודאס וכן ע"י ה"ר' בבבלי פרק סעולת. ורואים נמי מהא דליתא בעור ח"מ פי' ס' בשם הראב"ד כי הלוואה נחתי לפלוני כך וכך סודאס היא ולא הקאה ומי סודאס על עצמו שנתן אין בדיקין אפריו סייך נתן ויש לנו להעמיד השטר בחקוקו ולומר שזיכה לו ע"י אחר וכו' כתיב סודאס לשון נחתי מהני אף בבבלי בלא קנין. ורואים משום דסי' לבטל הסוד דכן הוא דעת הרא"ש ואפי' שאין דברי הרא"ש שמיצא שם מוכרחים כן מ"מ נראה שיש דעתו מסכמת לזה וא"כ לרברי הראב"ד שפיפאל לשון נחתי שכתב סודא לשון המעיל מטעם סודאס אלא אפי' לדברי תשובה סדי"ף דמיירי ליה הסם דלכתב לרובין סודאס שטר על פטעון שכתב

וא"כ יש להקשות מ"מ רישא ומ"מ סיפא דלא חוששין לקול אפי' שידוע שלא ימלא אחת כי"ס דהיה לנו לחוש לקול שהמרו ביה דגילויי דעת בניטין ד"ס מ"ד שאומר שהוא פסול ואפי' דלאו הוא סבלתה מ"מ לא גרע משקר גמור אלא ע"כ אלו לריכס לומר דר"ת לא כתב דהיישין לקלא שקודס וישלחין אפי' שלא ימלא אחת היינו דוקא בקול ברור כמו שאר"ל סוף המגרש כגון ששבע פלוני מפלוני וכו' ובקול זה חיישין אפי' דידוע שלא ימלא אחת דכ"ל לר"ת ללא מבטלין קלא אפי' דמתבאר שהמת אחר כך וככהדעתא דלא מבטלין קלא כדליתא פרק המגרש והר"ן והס"מ כתבו כן אפי' שהוא נגד דעת מוכר"ם והרא"ש והר"ן דפקודו דמבטלין קלא מ"מ דעת ר"ת הכי ולכן כתב אח"כ דלא ילא קולו כחמילה שאמר המבז והמעיב ללא קלא הוא דהוי קול וטבטור עמו. ומעשה מה שכתב שר"ת כפה להכחור שאמר שהיה רי"ש בנט במלת כדה היינו משום שהיה הדבר כן כנמלא ואחמא היה כן ומ"מ לא היה רק קול בעלמא וכגט כשר היה בלא זה דהא עיקר מה שכתבין כדה משה בנט הוא משום דאין למידין משיטת אחרונה כדליתא בתוס' ובמרדכי ובאר"י ריש פרק גט פטור וכן הוא סכמתה כל הפוסקים והר"ן פ"ק דגיטין האר"ן בו וכתב דאם לא כתבו כלל הנת כשר (ולא) דאין למדין משיטת אחרונה, וכן הוא סכמתה רוב הפוסקים לגעין שטרות ואף לכ"ס הפוסקים אם לא החזיר בשיטת אחרונה מ"מ אין השינוי פוסל בו כמ"ש הריב"ש סי' ר"ח לענין שומיין שבנט ע"ש וכן היה סכמתה רוב הפוסקים דאין שינוי פוסל במקום שאילו לא נכתב כלל כשר וא"כ כנודן דר"ת בודאי הגט לא היה נפסל בו אף אם היה האמת שכתב רי"ש במקום דל"ה וכו' שמוי וכ"ס ד"ל דאין זה שינוי דמלת כדה משתמע לישון כריתות והוי משמשותו כמו מלת כדה אלא ששינה קח מלשון נוסח הגט. ולכן קאמר דר"ת אפי' שלפי האמת הכט כשר מ"מ מאחר שבניי הבריות היה בו חשש פסול לריכס גט כמו דהייש' לקול גמור אפי' דנמלא שזינו אחת מתמירין משום העברת קול' ולא מבטלין ליה ואיכא לתימא דלמא איכא דשמע ליה בקול ולא שמע ליה כביטול גס כאן יש לחוש דלריכא דשמע ליה דנמלא עינת גט ולא דיע דהיילוק בני עווסם לתורף ויבוא להכשיר במקום הפסול ולזה הריכו גט שני אבל לא עלה על דעת ר"ת להרדך גט במקום שקר מפורסם שאין לו נגלים במקום שיאל סקול וטבטור עמו כי זכו קול שאין בו ממש, ופטור הוא בעניי שאלחמא כן הוא כדברי ר"ת שלא לשייט עווסם לו ומ"מ אכתבו עוד תירושים אחרים על דבריו אפי' שדרך הי"ל נראה בעיניי כאמת: השני דאפשר דאף במעשה דר"ת דהוא בחור היה קול ברור הרי מהרי אלא שאלאחר חקירות כ"ד טרע הדבר שהקול יולא מן הכחור ולכן כתב דאף שלא ימלא אחת לא מבטלים קלא והיישין ליה ככהדרי' אפי' שידוע ששבע כשר אבל במקום דלית ממשות בקול ומיר שיאל נראה שוברו עמו ושהוא שקר מפורסם ודאי לא חיישין: השלישית דיש לחלק בין לא מלא סקול אחת ר"ל שלא יתבאר אמתו וטעם וכן טרע שהוא שקר. וזה מוכרח מהא דליתא כנמרא סוף המגרש (דף פ"ט) ח"ל אפי' לר' יוסף מבטלין קלא או לא מבטלין קלא כ"י. עד ח"ל אחרותא ויכח בסורא מבטלים קלא כנכהדעתא לא מבטלין קלא ואמרינן הסם כנמרא ילא עליה קול מראשון ובה אחר וקידש קידוסי חורס מהו שלא לכו וכו' עד אי אינגלי מילתא קידוסי קתא מעליא ויניה לו לריכס גט משני וכו' עד לא מלא סודאס על ברוי חמר ר' סודאס מגרש ראשון וכו'. והסאה יש לדקדק דאם לא נמלא סודאס על ברוי אמאי לא מבטלין סקול, וא"ל כנמרא קאי אליבא דמ"ד דסי' ככהדרי' ללא מבטלין קלא וכדליתא הסם מ"מ הרא"ש דפקד דמבטלין קלא לתם הביא הוי דלא מלא סודאס על ברוי וכן כבור אפי' סי' מ"ו פסק דהתברר סקול שהוא

שאלות ותשובות הרמ"א צב

כאלוהים וכבש שם סמ"מ שהוא דעה הרמב"ן והרשב"א, מ"מ י"ל למה נחלק לו בדרך ששיעבר לו רבתי או שיעבר עמו דאז מבייל להסתייב כמו שכתבו הפוסקים והרשב"א ריש פ' אה"ש וכבש סמ"מ סי' ס' ור"נ וכבשו סב"י דאף כרי"ף מורה בזה דמהי אש כן מראה דנכדון דידן לכ"ע נחתי הוי לשון הודאה ומועיל. ועוד אפשר לומר דעטם דעת הרמב"ם והרמב"ן וא"ע דאין דבריו מוכרחים במ"ש שדעת הרמב"ם פ"כ מהלכות מכירה כדברי כרי"ף שהרי הרמב"ם לא דבר כלל משלש נחתי שהוא עיקר עעמו של הרמב"ד וזה לא השיג הרמב"ד על דברי הרמב"ם כדרכו בכל במקום כי גם הרמב"ד מורה לדברי הרמב"ם שאין אדם יכול להקנות דבר שחיתו נרשמו אלא שס"ל לשון נחתי הוי הודאה. ומעט זה מסולק ג"כ מה שכתב ב"י שם שהרשב"א הכסיו כרי"ף שהרי נחתי דלם לא הוי נרשמו לא עשה ולא כלום וכו' כי בכל זה לא נחלק אדם משולם ולא נשאר אלא כרי"ף לכדו מחולק עם הרמב"ד לכדו לפי משמעות דברי רבינו בעל הטור ובהג"ה מייטנו פ"כ דסלכות מכירה בהשבעה בן פלטוי גאון כדברי כרי"ף וא"כ הוי אפשר לומר דגם לשון נחתי הוי מועיל כאן, אך אם נדקדק מראה דנכדון דידן כ"כ נחתי הוי נראה ממשותב כרי"ף עלמה שהביאה בעל העיטור שציקר דברי כרי"ף לא קאי הנחתי דלא הוי הודאה אלא מטעם אחר וא"ע שפטר בעל העיטור אינו צדי ולא זכיתי לרשות בו השבעה כרי"ף בעלמו ולשונו מ"מ ה"ס כתובה על ספר הישר בפרק שם משפטים בהשבעה וז"ל שם בהשבעה דרב הלפסי, מה ששאר נחתי לך כך וכך בקנין ובנחתי לך שיעבוד על כל נכסי שתגבם מהן אלו הסוביב שאין המתנה כלום דאין מטבע נקטת בתליפין והשעבוד אינו מועיל ומיייתי ראיס מהיחא אמחא דפ"ק דקידושין דלמר מנה אין כאן משכון אין כאן וכו' עד ומסבדר דלא דמי דהסם האשש והמאמח דוקא דבקנין ובחם ליכא כסף ופוס כסף שיהא בקנין קיים אבל אומר לחבירו מאחיה זו אני נותן לך במתנה וסליך משכון ויחיק במשכון וכו' והצריך שם בהשבעה השעבוד וכל משכון ומתקן דשם אינו אלא של השעבוד או מהי אבל בלשון נחתי לא יחולק שם אדם דלא הוי הודאה, אלא דכרי"ף ס"ל דא"ג דלמר נחתי כך וכך וזכויב ובהנתי לך שעבוד וכו' לא הוי מתנה משום דעיקר המתנה בלשון זה הוא השיעבוד בלשון נחתי שאמר אה"ג דהוי הודאה מכל מקום לא מהי מבוס מרי פעמי. חרף דהילמח נחתי וכבר קבלם קאמר, ועוד דחיישין למנה קבור דלאמרינן סוף פ"ק דגיטין אמר רבי ש"מ כלומר מהו מנכיה מנה לפלוני שא"כ ר"מ ונחתי לו לא אמר זה אין נוחתי לו חיישין למנה קבור ואה"ג דמסקין הסם וכלתתה לקבורה אם חיישין נראה דהיינו דוקא כשאמר מהו ומעטם שכתב שם הסו"ס דכיון דלמח לתת לו משלו דואש שיתנו לו מ"מ אבל אם אמר נחתי מנה לפלוני דלמח מנה קבור קאמר או דחיישין שמה איכא לו ביד אחרים והיינו דוגמת מנה קבור. ולכן ס"ל לרי"ף ז"ל דמאחר בלשון נחתי לחוד אינו מהי שיקר המתנה אינה אלא השעבוד שעטם על נכסיו ומאחר שהמתנו אינו ענין מנה אין כאן משכון אין כאן אבל נחתי נפולס הוי לשון הודאה אמרינן דנחתי לו בלאו המועיל וס"ל מאחר שסודס ניתנו אמרינן דמתי כדלמח וסלקו לו ומתי וא"כ נכדון דידן דפי' לשון נחתי דקאמר שר"ל מאלו המעוה שחיו מופקדים ודאי אמרינן דמתי כדלמח וסלקו לו בלאו: המועיל ודאי דאין מטבע נקטת בתליפין כדלמח פרק סוסב ואמרינן פ' מי שמה ש"מ שאמר הלואי לפלוני ואקשינן הסב ובה ניתנה בבריה וכו' ועוד דידן הלוואה הוא ביד הלווה מ"מ י"ל הקנין לו בלאו המועיל דהיינו בקנין אגב ולא מבעינן לדעת הרמ"א וסייטנו דכותבין שהשאה חלומה וס"ה דנקיין באגב כמו שפסקה מדברי ח"מ ס"ה ר"ב ד"ל דתתן באגב אלא אפי' לדברי הרמב"ם דס"ל פ"ו מהלכות מלוה דלא מהי אגב

כאלוהים וכבש שם סמ"מ שהוא דעה הרמב"ן והרשב"א, מ"מ י"ל למה נחלק לו בדרך ששיעבר לו רבתי או שיעבר עמו דאז מבייל להסתייב כמו שכתבו הפוסקים והרשב"א ריש פ' אה"ש וכבש סמ"מ סי' ס' ור"נ וכבשו סב"י דאף כרי"ף מורה בזה דמהי אש כן מראה דנכדון דידן לכ"ע נחתי הוי לשון הודאה ומועיל. ועוד אפשר לומר דעטם דעת הרמב"ם והרמב"ן וא"ע דאין דבריו מוכרחים במ"ש שדעת הרמב"ם פ"כ מהלכות מכירה כדברי כרי"ף שהרי הרמב"ם לא דבר כלל משלש נחתי שהוא עיקר עעמו של הרמב"ד וזה לא השיג הרמב"ד על דברי הרמב"ם כדרכו בכל במקום כי גם הרמב"ד מורה לדברי הרמב"ם שאין אדם יכול להקנות דבר שחיתו נרשמו אלא שס"ל לשון נחתי הוי הודאה. ומעט זה מסולק ג"כ מה שכתב ב"י שם שהרשב"א הכסיו כרי"ף שהרי נחתי דלם לא הוי נרשמו לא עשה ולא כלום וכו' כי בכל זה לא נחלק אדם משולם ולא נשאר אלא כרי"ף לכדו מחולק עם הרמב"ד לכדו לפי משמעות דברי רבינו בעל הטור ובהג"ה מייטנו פ"כ דסלכות מכירה בהשבעה בן פלטוי גאון כדברי כרי"ף וא"כ הוי אפשר לומר דגם לשון נחתי הוי מועיל כאן, אך אם נדקדק מראה דנכדון דידן כ"כ נחתי הוי נראה ממשותב כרי"ף עלמה שהביאה בעל העיטור שציקר דברי כרי"ף לא קאי הנחתי דלא הוי הודאה אלא מטעם אחר וא"ע שפטר בעל העיטור אינו צדי ולא זכיתי לרשות בו השבעה כרי"ף בעלמו ולשונו מ"מ ה"ס כתובה על ספר הישר בפרק שם משפטים בהשבעה וז"ל שם בהשבעה דרב הלפסי, מה ששאר נחתי לך כך וכך בקנין ובנחתי לך שיעבוד על כל נכסי שתגבם מהן אלו הסוביב שאין המתנה כלום דאין מטבע נקטת בתליפין והשעבוד אינו מועיל ומיייתי ראיס מהיחא אמחא דפ"ק דקידושין דלמר מנה אין כאן משכון אין כאן וכו' עד ומסבדר דלא דמי דהסם האשש והמאמח דוקא דבקנין ובחם ליכא כסף ופוס כסף שיהא בקנין קיים אבל אומר לחבירו מאחיה זו אני נותן לך במתנה וסליך משכון ויחיק במשכון וכו' והצריך שם בהשבעה השעבוד וכל משכון ומתקן דשם אינו אלא של השעבוד או מהי אבל בלשון נחתי לא יחולק שם אדם דלא הוי הודאה, אלא דכרי"ף ס"ל דא"ג דלמר נחתי כך וכך וזכויב ובהנתי לך שעבוד וכו' לא הוי מתנה משום דעיקר המתנה בלשון זה הוא השיעבוד בלשון נחתי שאמר אה"ג דהוי הודאה מכל מקום לא מהי מבוס מרי פעמי. חרף דהילמח נחתי וכבר קבלם קאמר, ועוד דחיישין למנה קבור דלאמרינן סוף פ"ק דגיטין אמר רבי ש"מ כלומר מהו מנכיה מנה לפלוני שא"כ ר"מ ונחתי לו לא אמר זה אין נוחתי לו חיישין למנה קבור ואה"ג דמסקין הסם וכלתתה לקבורה אם חיישין נראה דהיינו דוקא כשאמר מהו ומעטם שכתב שם הסו"ס דכיון דלמח לתת לו משלו דואש שיתנו לו מ"מ אבל אם אמר נחתי מנה לפלוני דלמח מנה קבור קאמר או דחיישין שמה איכא לו ביד אחרים והיינו דוגמת מנה קבור. ולכן ס"ל לרי"ף ז"ל דמאחר בלשון נחתי לחוד אינו מהי שיקר המתנה אינה אלא השעבוד שעטם על נכסיו ומאחר שהמתנו אינו ענין מנה אין כאן משכון אין כאן אבל נחתי נפולס הוי לשון הודאה אמרינן דנחתי לו בלאו המועיל וס"ל מאחר שסודס ניתנו אמרינן דמתי כדלמח וסלקו לו ומתי וא"כ נכדון דידן דפי' לשון נחתי דקאמר שר"ל מאלו המעוה שחיו מופקדים ודאי אמרינן דמתי כדלמח וסלקו לו בלאו: המועיל ודאי דאין מטבע נקטת בתליפין כדלמח פרק סוסב ואמרינן פ' מי שמה ש"מ שאמר הלואי לפלוני ואקשינן הסב ובה ניתנה בבריה וכו' ועוד דידן הלוואה הוא ביד הלווה מ"מ י"ל הקנין לו בלאו המועיל דהיינו בקנין אגב ולא מבעינן לדעת הרמ"א וסייטנו דכותבין שהשאה חלומה וס"ה דנקיין באגב כמו שפסקה מדברי ח"מ ס"ה ר"ב ד"ל דתתן באגב אלא אפי' לדברי הרמב"ם דס"ל פ"ו מהלכות מלוה דלא מהי אגב

אין

שאלות ותשובות הרמ"א צב

ירושל. הרי דאם אמר לשון מתנה אש"ג דסוכר לשון ירושה מהי ואמרין דבמתנה קאמר כ"ש כשלא סוכר לשון ירושה אלא לשון מתנה דלאמרין דלשם מתנה נחטין מלאך דבשאר דברים לשון מתנה ממש קאמר ונתן כולם תוך כדי דבור כדמשמע מחוץ הלוואה. ואש"ג דסוכר"ש סי' קס"ח דהא ראי' ו' לענין דבין כיוצא בנדון דידן היינו למאי דס"ל דהרמב"ם לא חזי בחד דעת כוונתו אבל אם נלמד דהרמב"ם חזי בחד הוכחה העשר ודעת הנותן ודאי. ראי' ברור' היא ולכן מכל מה ענינו נראה דזכו בן מקבלי מתנה אחריו של יורש וכ"ש שהם עניים ואש"ג דלענין דין זה אין חילוק בין הקדש לסדיוע ואם הראשון ראוי ליורשו אין להקדש כהא אחריו כלום כדראיתא בהשבות הרשב"א סי' תש"ד מ"מ בזה יפה כח סקדש קא' דלאמרין יותר דעת הנותן דלא ליורשו כיון הנותן רק למאס ממש דלוח לה הפסק ל"כ"ע וזכו בן העניים כמו שנתבאר: אך יש לדקדק מהא דראיתא במדרכי תשובה מהר"ם חו"ל, נשאל לר"ם רהובן נשא אשה ולה בית מבעל והבית נתון לבעלם מאזינו במתנה ושאר נכסיו חלק למתניו כשהיה ש"מ ונחמה הולילו חתניו שטר שחמיסם לא נתן הבית לבנו רק בחתניו או יהיה לבנו זרע ואם לא תשובו סדיועם לבתויו והסביב וכו' עד ירושה אין לה הפסק ולא פסק כח בן וכל הבאים מכחו מהני נכסי ומאוס דאמר בסדיוע פלוני בני יעול בית זה ליבא למימר דסוכר כמו מאילו אמר בשלשן ירושה או סתמא נכסי לך דאיכא לפרושי בשלשן ירושה דמתנתא לא נחטין לעקור ירושה דאורייתא כיון דאילו לא אמר מידי נמי וייתא ליה אלא ליפות כמו ואפילו לא אשכחן מידי יפוי כח בירושה מבמתנה מ"מ לא גרע כמו דרל איסו ודל מתנה וזכס בן ממילא בירושל דאורייתא כההוא ביתא וירושל אין לה הפסק ואש"ג דראיהו בעי לאפסוקי החורה אמרס לא לה הפסק וכו' אי"כ ש"מ דכ"ל לר"ם דבדבר הראוי לסושר לישם אמרי דאש"ג דנחן לו בשלשן מתנה אפ"ס אין לה הפסק מטעם דודאי לא נחטין לעקור ירושה דאורייתא או מטעם דל איסו דל מתנה וכו'. ואש"ג גם כאן היה לנו לומר דלכל הפחות בחלק המתנה יורש שבא"י אין לו הפסק מטעם שכתבו הר"ם בהשבות. וליכא להקשות דא"כ איכא מינו דבמתנה לבני יורש חים לה הפסק אפשר דוקא אם נתן לו יותר מחלק ירושתו אך כי דייקנין ליחא להאי סברא דלא קאמר מוסר"ם אלא במקום בן בין בטנת דליכא יורש אלא כוא ועיקרקה נחלה דאורייתא לגמרי א"כ נחטין לשם מתנה ממש אבל כשמתקיים ירושה בשאר נכסיו ליכא למימר האי מלחא דמיא נגמולא ד"כ יוחנן בן ברוקא ות"ק דבטיבנא לעיל איש פלוני יירשני במקום בת כתי ירשני במקום בן לא אמר ולא כלום ר' יוחנן בן ברוקא אומר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימים ואיפסקא הלבחא הסם כר' יוחנן ב"ב ועממא דר' תנחומי דלא מיעקר נחלה דאורייתא לגמרי דבריו קיימים שנא' כ' בשאומר לאלתר בן בטנת או לבת בין הבנים ובדלאמרין בכתובות לגבי כתובות בנין דברין דאם איכא מוסר יורש דלא מיעקרקה נחלה דאורייתא תקינו רבנן, ונדון דידן בלא מתנה זו היא מקוייב ירושה דאורייתא בשאר נכסים לבני יורש שמי. ואש"ג דאמר פרק יש נוחלין אמר שמואל לגבי ירושה שנגזר לא תהא כד אייבורי אפסנתא אפילו מצדא בישא לברא עב"א מ"מ אם עביד מהני ולא מקרי מיעקרקה נחלה דאורייתא דאי סוי מקרי מיעקרקה נחלה דאורייתא לא הי דבריו קיימים מידי דהוי אלאמר בת בין הבנים ירשני דלא אמר כלום, ולכן ראי' שאלף מוסר"ם מודים בכלן בנדון דידן: אך יש לספק דרוש מלאך דאלו שמעות היו הלוואה אלא ספקד וסושר מחל לו אם מחילתו מבי. מדגרוסיין בכתובות פרק סבתא אמר שמואל סוכר ש"מ נחטין וחד ומחלו מחול ואפילו יורש מוחל, ואש"ג יש לומר דסוכר נגמולא אלא ספקד אם היה נמכר וכו' בנתנה ברי"א

אין לה הפסק כתב שם ס"מ שהוא הסכמה הגאונים ויש מן האחרונים חולקים בשאמר בפירות לשון מתנה לומר שיש לה הפסק, עוד כתב שם הרמב"ם ש"מ שאמר נכסי לך ואחר כך פלוני ויהי הראשון ראוי ליורשו ופירש ואמר לא משום ירושה אפי' נתן לה הפסק אלא במתנה ויהי הפסקתה שהי קודם מה ששייר ראשון לפיכך אם נתן המשום ע"י שלש או שאמר תנו שקל לבני בכל שנת ולא משום ירושה אפי' נתן להם והשאר מן הנכסים יהיה לפלוני אין נוחטין להם אלא שקל אש"ג שאינו מסיק להם עכ"ל. ומשפחה נכר ענין דרון דידן לעמד דכאן וכו' בו העניינים במתנה זו אחרי מוח הירוש מחדא ודתי עניינים, ולא מבייא לדברי האחרונים שכתב הרמ"ם שס"ל דלשון מתנה סוי לה הפסק וכן נראה דעת מוסר"ם בכתובת הסדרי פ' יש נוחלין דפשיטא בנדון דידן דסוכר בפירות כמה פעמים לשון מתנה ולא סוכר שום ירושה כלל דזכו בן העניים דמתנה הראשונה יש לה הפסק, אלא אפילו לדברי הגאונים והרמב"ן ז"ל דס"ל דאף בשלשן מתנה אין לה הפסק, וכן נראה דעת הר"י והרא"ש דלא חלקו מ"מ הרי כתב הרמב"ם דמתנה בריא איש לה הפסק, וכן כתב הרמב"ם בכתובותיו סי' מ"ה והרשב"א סי' אה"ק ולי"א וכבר דברנו בפסקין הראשון והפסק סוף דלמתנה זו יש לה דין מתנה בריא, וא"כ על כל פנים יש לה הפסק וזכו בה העניים אחריו דיושר. ועוד דמלאך שלא בלא אלו המעות ליד הירוש מעולם רק היו ביד שלש פשיטא דחיה מתנה זו הפסק וכו' הר"ן כדריא הולילו ב"י (ח"מ סי' רמ"ח) ונראה דמטרת חלק זה לדעת הגאונים והרמב"ם כמו שכתבו הרמ"ם והר"ן דקשה לדברי הרמב"ם והגאונים דס"ל דלשון מתנה אין לה הפסק מהא דראיתא בגמרא דקמי' הסם האומר תנו שקל לבני בבת ורואין ליתן להם כולו ונתן להם סלע ואם אמר אל תתנו להם אלא שקל אין נוחטין להם אלא שקל ואם אמר אם תתנו יורשו תחתיבן בין כך ובין כך אין נוחטין להם אלא שקל וא"כ לדברי הגאונים והרמב"ם אמאי לא יתנו להם אלא שקל בלא ירושה אין לה הפסק אלא ע"כ דיש לחלק בין סיה ביד שלש אפילו ביד ליד הירוש דאם היה ביד שלש כמו בנדון דידן ודאי יש לה הפסק. וכן כתב הר"י שזו דעת הרמב"ם והגאונים וכו' בהשבות סי' תש"ד, ואש"ג דהמ"מ כתב דהרמב"ם חירץ קושיא זו בדבר אחר ולכן חילק בין אם נתן ואמר במתנה סתם או פירש כדריא במתנה ולא משום ירושה, ונראה דע"כ הרמב"ם ס"ל ג"כ חילוק זה בין מוכר מלשון הרמב"ם שכתב אם נתן המשום ע"י שלש או שאמר תנו וכו' משמע דשלש לחוד מוכי אש"ג שלא פירש דאילו נותנו משום ירושה וזכו שאמר או שאמר תנו וכו' וכ"כ ב"י כדריא, וס"ל להרמב"ם דשי חירובים אמת לענין דינא, ולפי הגרסא בחירוף ששלש שאני יותר סבויגא מייבשת מבחירוף שהני בין פירש בפירות שלא נתנו משום ירושה שלש סוכר בפירות בביתא מה שאני כן בחירוף שהני שלא חזר בביתא שפירש שלא נתן להם משום ירושה ולכן כתב הרשב"ם סי' קס"ו שאין חירוב של הרמב"ם ברור והראש"ד והרשב"א לית להו אלא שיש לומר מה שפסקתי דכל האומר תנו שקל כל שנת כלאו פירש כדריא שאינו נותנו משום ירושה אלא פירש אפי' מדרך ירושה להשחמש בב"ב ליתן שקל בכל שנת מה שא"כ במתנה דיכול ליתן בכל מאלי שירצה, ואש"ג בנדון דידן שגראס ג"כ שלא כיון לשם ירושה דריי כתב הרבס המתנה בלוחא לואה וכתב בכוון נחתי לפלוני כך ופלוני כך וכו' וכה"ג ודאי לשון מתנה הוא ולא לשון ירושה כדראיתא הסם כדריא המחלק נכסיו על פני ריבנה לאחד ועייעט לאחד וכו' עד ואם אמר לשון ירושה לא אמר כלום כתב בין בתחילה בין בסוף משום מתנה דבריו קיימים, ומסקינן הסם בגמרא דלפי' כב' שדות ושיי בני אדם מהני לשון מתנה ללשון

שאלות ותשובות הרמ"א צב צג

השגה כדאיתא בכוכבות ופרק יש מוחלין, ולכן כל זמן שלא חלקו מקרי דבר שלא בא ברשותו ואין מחילתו כלום, וכן פ' רשב"ס פרק יש מוחלין (סג) דשפוט און יכול למכור ולא ליהן במתנה בריא דיהא דמכור קודם חלוקה וסג"ג דהתוספות וכו' דהו"ל דהו"ל דמכור וסג"ג דמכור וליהן דמיד במיתה אביו זכא בחלק ירושה, וכן הוא גם משפטים בחטבות מיימיו נראה דהיינו בחלק דוקא ירושה העמידה לבא לידו דמפטיש בס עטמא דמתאר שטעל בראוי כבמחוק כאלו אחת לידו דמי זכא בכס"ג דככס"ג אלו לא יבוא לעולם לידו דהרי נתן לאחרים ודאי און יכול למחול דאון לו שג"ג זכא בו. אלא אפילו אם כבר חלקו ובה השער לחלק ארש האחד נראה דאון יכול דסא אמרינן האחין שחלקו סוי בלקוחות ומחזירין זה לזה ביובל, וא"כ איוו יכול למחול בלא יורש חבירו דהוי בלקוחה זכא ארש' דאון יכול למחול דאל"כ סוי למקט רבוחא טפי ולומר ארש' דאון מן סורש יכול למחול. ועוד דעטמא דמלתא דמלוס יכול למחול מכוז דעיקר שיעבוד השער נשאר אלוו ולא וכל זה למכור כמו שפירשו החו"ס פרק הסוכר ופרק הכותב, וכן פירש רשב"ס פרק מי שנתן ולכן ג"כ איוו יכול למכור לאחר זכא ופשוט שיש לו סוי דמי"ס עיקר השיעבוד נשאר אלו חטובו שיש לו בו סוי דבר שאין בו ממש ולא חל בו קנין כדאיתא במיימיו סכ"ג מהלכות מכירה ומוסכס משאר פוסקים. ומעטת שנתבאר דאון סורש יכול למחול נגד יורש חבירו ממילא לא יוכל למחול נגד העניים שבאו אחר סורש דהא א"כ"כ און סורש המוחיל יורש ואחריו במקום יורש קאי כדבדין לעיל דירושא זו יש לה הפסק. ולכן נראה דאון מלוס זו נפקעת מ"י מחילת סורש ואח"כ דסיח ממחלה מ"מ המוחל לרין לשלם עמ"ש הרא"ש פרק הסוכר וכן כתבו שם הסו"ס דהוי מזיק גידים. ובזה לא אחרין כי כדמוס לי שאון במחילת סורש כלום

נאום משה אישרלש מקראקא :

בריא, ואע"ג דאמרינן פרק מי שמת מודה שמואל שאם נתנו במתנה ש"מ שאינו מחול, הלא פי"ט שם רשב"ס הוציא דרבוי ש"מ ככתובים וכמאורס דמי ואלוהי מתנתו בריא עכ"ל. הרי דמתנה בריא דיהא דמכור שלו וכן הוא בח"מ סימן ז"ג וכן מוכרח מדברי החו"ס (סג) והסא"ר"י פרק הכותב דאון לחלק בין מתנה למכירה וכתב בעל הטענות דאפילו שהיה ר"ה מני מחול לא מהי וכו', וא"כ לפי מה דנחבאר בדברי הראשונים דמתנה זו יש לה מתנה ברי ואל מהי ריק מעטס דודאס שכתב נחיש במתנה בריא א"כ ווכל לומר דירוש יוכל למחול. אך כי דייקון בהאי מילתא און יורש זה יוכל למחול מאחר דכבר נסתלק מנכסים אלו ופלו לפני סורש שבאי' ואחריו לעניים, ור"ה מהא דליתא פ' הכותב א"ל רבא לבריה דר' חייה בר אבין תא ואיתא לך מילתא מעליהא דהוי אמר אבך אלא יורש שמואל המוכר שט"ח לחבירו וזו ומתלו מחול ואפילו יורש מוחל מודה שמואל כמעכסה שפ"ח לבעלס וזכרה ומחלתו איו מחול מפני שידו כידה עכ"ל. והשפא יש לקדקא אמאי נקט ידו כידה דהוי דלא כהלכה דהא אמרינן סהס בריה ספ' שמואל אביו אמר ידו כידה רבא אמר ידו עדיפי מידה אמאי נפקא מינס לשופרת ים וכו', וירוש דהלכס כרבא [לגבי] אביו חון מיי"ל קב"ס אלא דאחא לאשמעינן דמקום דהוי יד אחרים בשער כמו יד סורש איוו יכול למחול וכו' כגון שטוקה הוא ג"כ יורש דהו ידו כיד סורש ששאר און סורש ששאר יכול לנחול אפילו חלקו מידו דהוי אהשס עם בעלס דאף אם ס"ל דאון ידו רק כידה אפ"ס איוה יוכל למחול, והשפא כדודס זו דנתן שמואל זו לירש שבאי' א"כ און סורש ששאר ככאן יוכל למחול אפילו חלקו דהא יד סורש שהי כידו. ותו דהא פירשו החו"ס סהס ופרק הסוכר את הספיקס על מה שכתבו שר"ה לכוניה שמכירה שט"ח איוו דאורייתא מהא דגריכין פרק מי שנתן אמר ר"ב מתנה ש"מ מרבנן ופריך והאמר רב נתנן אמר"ג דאמר שמואל המוכר שט"ח לחבירו וכו' נאוו במתנה ש"מ איוו יכול למחול אי אמרת בשלמא דאורייתא היינו דאיוו יכול למחול וכו' שפעת דמיידי דאורייתא איוו יכול למחול ויש לדחות דלעולם אפי' סוי שער מכר דאורייתא יכול למחול. והכא ס"פ א"ה בשלמא דאורייתא מכוס סבי איוו יכול למחול סהס לפי שהוא איוו יורש אלא סנקבל מתנה סוא סורש דלס הוא מדאורייתא א"כ נפקא לן מביוס הכחילו את כיוו סמורס נהיה רשות לאב להחיל לכל מי שירלס וכו'. הרי קמן דלס סוא איוו יורש איוו יכול למחול. וה"ס נדון זה מאחר שנתן נכסיו לירש אחד א"כ אחר סורש סוא סהס אחרים סהס חלק סהס שפני דהא קי"ל בר' יוחנן בן ברוקס דאמר אם אמר על בן בין סהס דבריו קיימים ולמדו שס בגמרא עפ"ס ר' יוחנן מביוס הכחילו את כיוו סמורס נהיה רשות להחיל למי שירלס א"כ כשהלק סורש סב' מהסיח ירושה. ואט"ג דים לדחות זו דמאחר שער נפבאר דנבדון דין יש לו דין מתנה בריא וכבר נבבאר שבמתנה בריא לא סוי לשון מתנה לשון ירושה ולכן יש לה הפסק במקום אחרין כדלעיל וא"י איכא למימר דלא כשהלק סורש מחלקו דהא נבדון דין לא סוי אלא מתנה ולא ירושה, מ"מ נראה מאחר ששיעבד סורש כשאר שאס שיעבד על זכא דהו סמולן מכל סורש וקבל עליו דבר און ב"ח"ג ובס"ד שאון לחזור שאינו יכול למחול סרי אם בא למחול נסתלק מן סורש. ומס נפשך און במחלתו כלום דלס נאמר דיוכל למחול הרי עבר זכא דהו ונסתלק למפרע מן סורש פער ופער ופער מעשיו וכו' ואס איוו יכול למחול ממילא דבריו בעלים : ועוד נראה דדוקא נקט יורש יוכל למחול ולא יורשים דלס נפלא סורש לפי סהס לא יוכל למחול לא מפניא קודם שחלקו ונתבדרו חלק כל אחד דהא ודאי לא זכא מדין בחלקו דיוכל למחול ולכן און סוכרו טועל בשכחה ב' חלקים ולא אמרינן יחלקו

צג אשר שאלת על אשה אחת שחפסה מנכסי בעלה בערו בהיים לבעמון מקאת דנדייהס די העלת ליה וגשענת על שער כתובתה ויוסף עליו עוד שער דנדייה עשוי דנדייס כלל כמפסס אפ"ס לא חכר בזכא שער בפירוש שמואל נבבאר כל עת שחלק און מכללא איתמר שבנדייהס מוכן מן סהס שכל עוד שילא שער כזס קיים גדלא כתוב עליו חבדא חוכל לגבות דנדייהס כל פח שסח ז' ואס לא נכתב ככתב דמי כהנאי כחובס דנדייהס ודנה"ג דאון דין קדימה נגד בעלי חובות יסודים מאחרים גס נבאר כעו כבעלס ודפטר שקדמה חובתה וחספס וכלס משיב לא כזכרו לורס ואון כתובס גבית מחיים, והשופט סעריי שאל לאחד מן סמורס דין ישראל שסיב סמורס און חובוס גבית מחיים ועפ"י ילס חייבס מדנייהס וספס כל לקחת עס שפסס דינא מאי ואח"כ שאל כיון עשו סגשיס סהס מחוייבים להסדיר עס גביו מ"פ דנייהס און לא ואח"ל סהס דינא סהוא עורס סוי עועס בשיקול דעתה אז כדבר משנסי לענין שלו זי מניח, כי זס סמורס סוא יחיד איוו מומסס גס לא קבל. ו. פליגס כבעלי דנייהס גס לא שמת טענותיסי רק השופט סעריי שחבס דרס דאון מחלו ועפלס מעיני הכותב, אז אי סוי סביחא סבדא נאמרין כמאן דנקט רשות מרש גלוחא דמי, מכ"ל השאלה :

תשובה על שיקר סדבר אס גבית דנדייה מחיים כשהלס אנו לריכיס לרון וכו' והכל אבד ומשכו אחריו ספרטיס. כתב דרמב"ם פ"ו דליקוה ח"ל הככיס שחמיס אהשס כבעלס בין קרקע בין מעטלנין בין עבדים אע"פ סקן וכחתיס בשער כחובת און קקריאס כחובס אלא דנדייה שמת ואס קבל סבעל אחריות וכו' סרי זס נקרא ל"כ ואס לא קבל אחריות וכו' סרי זס נקרא נכסי מלוג כו' עד ואון נקראת כחובת אלא שיקר כחובת סהוא מנס

שאלות ותשובות הרמ"א צג

מנה ומתאים עם האוספת בלבד כבר הודעו שהכמים חיקו כחובה להאשה ודין החובסת קדין העיקר ולא חקו לגבותה כל זמן שהיא אלא הכי היא חבוב שיש לו זמן ואין סכומה נגיבה אלא לאחר מיתה כבעל או אם גרשה ע"ל . מלשן זה ויראה דאין דין הכדויה בכלל הכחוס לעיני שלא תגבה מחיים דאל"כ סיו דברי הרמב"ם סתומים הם, דמהחילת אמר שהין כדויה נקדחת כחובס והכחוסה לא נגיבה מחיים ואלו סיו לרוב זה דין הכדויה קדין כחובסה וכלל כחובסה יחשב ח"כ כמעט דבריו סיו פסחין סו אח זה, אך סמ"מ כתב שם ופשוט הוא של ככסי אלא ברזל וככסי מלוג קן כמו שיהבאר פ"ב דבין המהחיל כל נכסים שיש להאשה בין ג"כ וכו' . סנה סרב סמ"מ פירש דברי הרמב"ם לדעת אחרת ממה שגראש מדבריו עם והכריח מעיני מפרק כ"ב וז"ל שם . כל נכסים שיש להאשה בין ג"כ בין ג"מ כבעל אוכל כל פירוחיון בחיים ואם מתה בחיי בעלה כבעל יורש הכל לפיכך הוה מוכרס האשה ג"מ אחר שמתה וכו' כבעל מוילא הסירות מיד הלקוחות כל ימי חיים אבל לא גוף הקרקע שאין לו כלום בגוף הקרקע עד שהמותה וכו' . וכנה סמ"מ למד דין נבייה בחיי מעיני מכירת הנכסים בחיי והכריח בלא ניתנו לגבות מחיים מאחר שאינה יכולה למכרן . והנה לפי דברי סמ"מ שמדמה דין נבייה מחיים לעיני מכירת ח"כ אינו מוכרח מדברי הרמב"ם לחדד שאינה נגיבה מחיים אלא הוא גמרא ערוכה פרק האשה שפגלו לה נכסים וישיאה ומכרה כבעל מוילא מיד הלקוחות . ועוד נזכר ללמוד מדברי סמ"מ שמדמכו לעיני מכירת דווקא לעיני זה אינה נגיבה מחיים שהמנה ממנו אכילה הסירות אבל הגוף הוא לעולם בחזקתו כמו לעיני המכירה שהגוף מוכר רק שאם המנה בחיי כבעל מוילא מיד הלקוחות מהחזקת האשה וכדאיתא בגמרא . וכל זה לדעת הרמב"ם ד"ל דגוף הקרקע מוכר אבל לדברי הרמ"א פרק האשה שפגלו דס"ל דמנה בעל לגמרי אלא שלענין זה מוכר שאם החאלטן או החגרש יחזור ללווקה וכן דעת סר"ן פרק נערה שמתפחה בשם הרשב"א ח"כ אפי' הגוף אינו יכולה לגבות מן הכבעל בעודו בחיים אפי' נכסיו מלוג כ"כ נכסיו ל"כ דלכ"ע מה שמכרה האשה כבעל מבעל מיד וכמו שמוזכר בדברי הגמרא פרק אלמנה וסוה סוכמת השוכים וכמ"ס הרמב"ם בעמנו פרק כ"ב . ומעשה דברי הרמב"ם וסמ"מ פ"ו מנווארים דמה שמדמכו מדברי הרמב"ם שם דווקא כחובסה אינה נגיבה מחיים סיינו לעיני גוף הקרקע אבל נמ"ל גוף הקרקע נרשומה היא דהא יכולה למכור הגוף והא"ש שנג"ב מוכרס בעל כמו כחובסה הרמ"א י"ם לא קח שיעיטו בן דאף כבעל אינו יכול למכרן בלא רשותה משא"כ כחובסה דאינה יכולה לעכב כבעל מלמכור נכסיו ממנה שיעבוד כחובסה שעליהן, אבל לעיני שנתגבה הנכסים מן הבעל למעט כסן את חזקתו ודאי דין הכדויה קדין כחובסה שאינה נגיבה מחיים וזוהי און מהחילת לדעתו . וכל זה כתב סמ"מ שבוא פשוט, והוא מוכרח דאל"כ מה הועילו חכמים בחקוקתן, ולא כמה שכתבה שדעה סמ"מ הוא דעת יסודי כי און בה מהחילת לדעתו, אל ויראה מ"ס הטור סי' ס"ו אם האשה מוכנסה לו מעתה או נגיבה ומקבלו עליו לכחוב אוחן כחובסה דין כשאר הכחוסים ונגיבה עמה וזה נקרא דריסה כחובסה בלא תננה לגבות מחיים . ויראה מ"ס הטור סי' ס"ו אם האשה מוכנסה לו מעתה או נגיבה ומקבלו עליו לכחוב אוחן כחובסה דין כשאר הכחוסים ונגיבה עמה כדומה שכתבס כחובסה לא ניתנה לגבות אלא לאחר מיתה או גירוחין ולא קודם לכן כדויה נמי אינה יגיבית קודם לכן אבל וכו' סרי שלקח ג"כ דברי הטור למתפלל דאשון דריסה כחובסה בלא תננה לגבות מחיים . ויראה ג"כ מנואר שאל חובס מלוג שיעשה אוחן עד שיעשה לו כחובס בן יכלה הסקן כמו שכתב מעלתו בדבריו ודילק דריסה לבין כחובסה משום דכחובסה חסיה קלס בעיניו להוילאח אם יעשה לו כחובס . דכל זה אינו משרי פנים . סא' ותמוכל

מנה ומתאים עם האוספת בלבד כבר הודעו שהכמים חיקו כחובה להאשה ודין החובסת קדין העיקר ולא חקו לגבותה כל זמן שהיא אלא הכי היא חבוב שיש לו זמן ואין סכומה נגיבה אלא לאחר מיתה כבעל או אם גרשה ע"ל . מלשן זה ויראה דאין דין הכדויה בכלל הכחוס לעיני שלא תגבה מחיים דאל"כ סיו דברי הרמב"ם סתומים הם, דמהחילת אמר שהין כדויה נקדחת כחובס והכחוסה לא נגיבה מחיים ואלו סיו לרוב זה דין הכדויה קדין כחובסה וכלל כחובסה יחשב ח"כ כמעט דבריו סיו פסחין סו אח זה, אך סמ"מ כתב שם ופשוט הוא של ככסי אלא ברזל וככסי מלוג קן כמו שיהבאר פ"ב דבין המהחיל כל נכסים שיש להאשה בין ג"כ וכו' . סנה סרב סמ"מ פירש דברי הרמב"ם לדעת אחרת ממה שגראש מדבריו עם והכריח מעיני מפרק כ"ב וז"ל שם . כל נכסים שיש להאשה בין ג"כ בין ג"מ כבעל אוכל כל פירוחיון בחיים ואם מתה בחיי בעלה כבעל יורש הכל לפיכך הוה מוכרס האשה ג"מ אחר שמתה וכו' כבעל מוילא הסירות מיד הלקוחות כל ימי חיים אבל לא גוף הקרקע שאין לו כלום בגוף הקרקע עד שהמותה וכו' . וכנה סמ"מ למד דין נבייה בחיי מעיני מכירת הנכסים בחיי והכריח בלא ניתנו לגבות מחיים מאחר שאינה יכולה למכרן . והנה לפי דברי סמ"מ שמדמה דין נבייה מחיים לעיני מכירת ח"כ אינו מוכרח מדברי הרמב"ם לחדד שאינה נגיבה מחיים אלא הוא גמרא ערוכה פרק האשה שפגלו לה נכסים וישיאה ומכרה כבעל מוילא מיד הלקוחות . ועוד נזכר ללמוד מדברי סמ"מ שמדמכו לעיני מכירת דווקא לעיני זה אינה נגיבה מחיים שהמנה ממנו אכילה הסירות אבל הגוף הוא לעולם בחזקתו כמו לעיני המכירה שהגוף מוכר רק שאם המנה בחיי כבעל מוילא מיד הלקוחות מהחזקת האשה וכדאיתא בגמרא . וכל זה לדעת הרמב"ם ד"ל דגוף הקרקע מוכר אבל לדברי הרמ"א פרק האשה שפגלו דס"ל דמנה בעל לגמרי אלא שלענין זה מוכר שאם החאלטן או החגרש יחזור ללווקה וכן דעת סר"ן פרק נערה שמתפחה בשם הרשב"א ח"כ אפי' הגוף אינו יכולה לגבות מן הכבעל בעודו בחיים אפי' נכסיו מלוג כ"כ נכסיו ל"כ דלכ"ע מה שמכרה האשה כבעל מבעל מיד וכמו שמוזכר בדברי הגמרא פרק אלמנה וסוה סוכמת השוכים וכמ"ס הרמב"ם בעמנו פרק כ"ב . ומעשה דברי הרמב"ם וסמ"מ פ"ו מנווארים דמה שמדמכו מדברי הרמב"ם שם דווקא כחובסה אינה נגיבה מחיים סיינו לעיני גוף הקרקע אבל נמ"ל גוף הקרקע נרשומה היא דהא יכולה למכור הגוף והא"ש שנג"ב מוכרס בעל כמו כחובסה הרמ"א י"ם לא קח שיעיטו בן דאף כבעל אינו יכול למכרן בלא רשותה משא"כ כחובסה דאינה יכולה לעכב כבעל מלמכור נכסיו ממנה שיעבוד כחובסה שעליהן, אבל לעיני שנתגבה הנכסים מן הבעל למעט כסן את חזקתו ודאי דין הכדויה קדין כחובסה שאינה נגיבה מחיים וזוהי און מהחילת לדעתו . וכל זה כתב סמ"מ שבוא פשוט, והוא מוכרח דאל"כ מה הועילו חכמים בחקוקתן, ולא כמה שכתבה שדעה סמ"מ הוא דעת יסודי כי און בה מהחילת לדעתו, אל ויראה מ"ס הטור סי' ס"ו אם האשה מוכנסה לו מעתה או נגיבה ומקבלו עליו לכחוב אוחן כחובסה דין כשאר הכחוסים ונגיבה עמה וזה נקרא דריסה כחובסה בלא תננה לגבות מחיים . ויראה מ"ס הטור סי' ס"ו אם האשה מוכנסה לו מעתה או נגיבה ומקבלו עליו לכחוב אוחן כחובסה דין כשאר הכחוסים ונגיבה עמה כדומה שכתבס כחובסה לא ניתנה לגבות אלא לאחר מיתה או גירוחין ולא קודם לכן כדויה נמי אינה יגיבית קודם לכן אבל וכו' סרי שלקח ג"כ דברי הטור למתפלל דאשון דריסה כחובסה בלא תננה לגבות מחיים . ויראה ג"כ מנואר שאל חובס מלוג שיעשה אוחן עד שיעשה לו כחובס בן יכלה הסקן כמו שכתב מעלתו בדבריו ודילק דריסה לבין כחובסה משום דכחובסה חסיה קלס בעיניו להוילאח אם יעשה לו כחובס . דכל זה אינו משרי פנים . סא' ותמוכל

ותשובת תחת בעלה ותשמשו ודווקא בידם כזה לא שמשו
וזה דגם במורדת לא ברור אם תוכל לתפוס מה שלא הכניסה
לו, יאזין ראוני להאריך, אמנם מה שכתבתי כל זה אינו אלא
בסמך דיעה אמנם לענין מ"ש מעלהך שזאת האשה יש לה יפוי
כה מלך שכתב לה הגדויות במשפט הכותים, על זה לא אענה
כי דבר זה מתחלק לפי מקומו ומה המדינות גם כי תשובת ריב"ש
לא נעלמה ממעלתו בשרש הביאה ולכן אינו מזה ל"ע, וגם
על שאר השאלות איני לריך לענות עליהם כי מובארים
למשכיל מתוך דברי. אך עוד על אחת הדברים :

צד על

עבילת היולדת, יראה מעלתו מ"ש ב"י בשם
הריב"ש אם נהגו זו לגדר ופירוש ח"פ שהוא
מוחר או מפני נקיחת שבחון הסימנים דמים מלויין בהם ראו
להניח על מנתן ואין מחיירין אותן בפניהם. אבל אם ינהגו
כן בנעוזה מפני שהוא מן הדיו ראו להירשט עשויים הם
וכו' וא"כ נחיר הדבר במקום שנהגו לאסור פשיטא דיש
למחות ביד המקילים במקום שיש לתלות שהוא מנהג ותיקין
שהנהגה מהרי"ל ובעל התהומות שביא מהרי"ק דלא גרש
מדברים המותרים וכו' וכדאיתא פרק מקום שנהגו. ועוד
דיש למאות עינים לנמסר שהוא ע"פ ז"ל דפסק ימי
לידה שצ"ח רוחם שם אינו עולם רצח לסיפוח איבה
כדאיתא בחום' ובאשר"י ובסמ"ג, אך שאין ראוני להאריך
בזה מאחר דלא נהיגי כן אמנם במקום דנהגו אסור תליה
להקל. ועל מה ששאל מעלתו אף במקום הפיקל אם לריך
לפרוש ליל פ"א, או מ"א הלא זה הדבר תלוי במחלוקת אמרם
היושבת על דם עטור לריך לפרוש עונס. ובכח שם כדל"ש
המשלה דוקא על דם עטור דחיישין משום דרגילה לשמש
אע"פ שראתה השמש ג"כ אח"כ וכפי' האשר"י פירש הסמ"ק
וסמ"ת והרשב"ד דחיי פירוש ה"ג משום דהוי כווסת ואם כן
בזמן הזה דאין בועלין על דם עטור ליכא למיחש. וכן לא
שמעתי במדינות אלו שמקילים בנבילות וילדת שתושפין לזו.
ולכן בכל זו נכרח ונכרח ונשיטה, וזה ה"ל בשאלתו, נאום
משש בן לא"א מורי הקאין כמר ישראל שלי"ע הנקרא
ששה איירשלב בקראקא :

צה ברך

אחת בכוףך הוא אלו' עמיית האלוף הוסיק.
בסדרות ובנקיאות הוא עתיק. ס"ם מהר"ר
הירש ש"ן, שמחתי בשמעי שלחך וביאחך לשלום ח"י אחרתי
שתשאר' בך'ן אשכח להיות להם לרב ולמורה בחדר המקומות,
ואולי עדיף עפי פת חריבם ושלוה הם במדינות אלו ובאשר
ז"ל או בעולך או בעולא דבר עשו אשר במדינות אלו אשר
אין שואתן גברים עליו כמו במדינות אשכנז מי יתן ויהיה
עד ביאת משיחתי. וזי מזה :

א אשר שאלתי אסובי בפירות דברי הגאון מהר"י קאר"י סי'
מ"ע ח"ל שהביא ראייה מסוף כחובות משער שלא
נכתב בו מקום הלוואה וכו' שאין לריכס לכחוב מקום דירה
הלוה וכו' והקשה מעלתו שמה מקום דירה ומקום הלוואה
היו ב' דברים כמו שכתב בשאלךך, נראה דס"ל להגאון
הקאר"י דלם היה כחוב בו מקום דירה הלוה ודאי אמרין
ששם נעשה ההלוואה דמסתמא דמנחת במקום שמהי דר' שם
נעשה ההלוואה וכך הם דברי הר"ן סוף כחובות ע"ש :
ב ומה ששאלת עוד בסי' ס"ז בדברי מהר"י קאר"י שפירש שם
לשון שקאמר נשבע היסד ונפטר על שמעון הלוה.
ופשט הדברים הם שם שקאי על לוי המלוה שמשבע נד
ראובן שאמר שמכר לו השטר ככתוב ומכרה, האמת בזה
אחך. וכן מוכח בהדיא מדברי המ"מ שהביא הקאר"י בעלמו
שפירש כן דברי הרמב"ם שהם ולדעתי גם הקאר"י לא פשט
בזה שפירש דברי הרמב"ם שקאי על שמעון רק שהוא סוסף
דין ההוא ומדעתי לומר מאחר שלוי נשבע היסד שלא
מכרו לראובן א"כ גם שמעון נשבע היסד ונפטר מלוי שהרי
ראובן אומר שלוי לא הסקיוד בידו ולוי אומר שלא מכר לו
ח"כ

ותוכל לגבות דווקא בחיי בעלם כי זהו אינו נראה וכו' ש'
לעיל, ומה שהביא מעלתו ראייה מדברי הרמב"ם פי"ו דאישות
כבר נהבאר. עוד הביא ראייה מתשובת מוה"ר"ם ריש הכותב
ראובן שחפץ לקנות בית וכו' אין ענינו לדון זה כלל דהסם
לענין שעיבוד האשה על הבית קאי שלא תטרפויה לכשתחלמן
או ההגהם אבל לא שתכנו מחייו וכו' מובאר למען שם.
ומה שהביא מעלתו ראייה מהגהות ראובן שכתבו תשובת
הגאונים על אשה שכתבה מבעלה, ומ"ש ותעבד בה
הכשיביים דשומעין לה וכו', לאו ראייה היא דהסם בכותב לה
מהסם עסקין שאין הבעל אוכל פירות כדל"י פ' חוקת הכותים
ולא כהב' ודווקא הבעל אוכל פירות. ותדע שהרי אמרין
פרק א"ש' דתנאי רבנא ככתוב ומבואר דבכתובה עלמה
לא תוכל למיטר הכי רבנא תסא קלה בעיניו להוליאה וכמו
שהוא מובאר ס"פ האשה שפלו אלא היא במתנה חיירי
דכדפיביה ולכן אין לאשה שום זכיות בנכסים מעטם גבייה
מחיים רק לריך עיון אם היא קודמת לב"ח מאחר שהנשוא
בה לקחה אפשר דהיא קודמת לב"ח אע"פ שאינה יטלה
לגבוק מחיים מבעלה. והסם מעלתו עירב ב' הדברים וחי
לאחת בידו ואינו נראה רק שב' דברים הם. ולענין דינא כתב
הטור בח"מ סי' י"ז לאחר שכבר מחלוקת הפוסקים אם
ב"ח גובה מנכסים ובגדים שקדם לאשתו וכבר זה לא מיירי
אלא בבגדים שהבעל קונה לה אבל כל מה שהכניסה לו
בין נכסי מלוג בין ג"כ אין ב"ח גובה מהם אם ידוע שהוא
ממה שהכניס לו וזה אינו ידוע יראה שהיא נאמנת בשבועה
בבגדים והכשיטיים שדרך האשה להכניס לבעלה. וכ"כ רבינו
ירושם בשם הרמ"ם וב"כ ה"ר"ש כהדיא פ' אלמנה לדין הבעל
יוכל למפור נכסים שהכניסה לו בגדווייה. אע"פ שיש לו נכסים
אחרים כנגדן כ"ש שאין ב"ח גובה מהן וכ"כ הרמ"ם פ' ל"י מ'
מכירה שסוף הסכמת הרעב"ן ורשב"ן, ואע"ג דהרמב"ם
חולק לענין מכירה וא"כ איכא למימר דה"ס לענין נביות ב"ח
מ"מ נראה דכל זה לא מיירי אלא בנכסים שהן בעין ממה
שהכניסה לו אבל לא אם הוליאן שתגבה היא נגדן. וכן
משמע מדברי הפוסקים ה"ל ובפרט מדברי הטור שכתב
ואם אינו ידוע שהוא וכו' משמע דוקא בבגדים שהכניסה
לו הם בעיניו. וכן נראה מדברי תשובת מוה"ר"ם במדרי
פרק גרסה ופרק מליאה האשה אם ב"ח גובה מנגדים
ותכשיביי האשה שהביא מעלתו אותה תשובה לעזר והיא
כנגדו, דמדיקת דוקא בגדי אשתו שהם מיוחדים לה שהם
לאשה כמו אפוחיק משמע אבל שאר דברים לא. ותשובת
הרשב"א שהביא מעלתו בעלמה חכירה שכתב בהדיא שב"ח
קודם לזדויות כל זמן שהבעל בחיים וז"ל, אע"ג שכתב בעל
העיבור סדוויא תיחם לגבות מחיים אין דעתו וטעם לכך
שכולן מעמיסים לבעל שלא יפטר ממנו אלא בהלמנה או
גירושין. ועוד מהכר כחובם ולמד שכוללן דוויא עם
הכתובה והיא מחלק בזמן הפרעון וזה י"ל ברור ע"כ. הרי
קמן שכתב בהדיא שאין כחובם נביות מחיים אפילו במקום
ב"ח, ואע"ג דבעל העיבור חולק כבר נדחו דבריו מכל
הפוסקים שסמכינו שאין דוויא נביות מבעל כל זמן שהוא
חי וה"כ ליחא לדברי בעל העיבור מעיקרא ואין מהי דריה
לערוך ב"ח ודוויא, ומה שמעלתו רצה לרחות דברי הרשב"א
מכא דברי הרמב"ם פי"ו דאישות כבר נתבאר דאף הרמב"ם
ס"ל דעשה הרשב"א. ומה שדעה מעלתו שאר דברי הרשב"א
ביגלה דחייבת אינו כדאי לחסור דבריו המפרשים כ"ש
במקום שניראה שהוא דעת כל הפוסקים. ובתשובת מהרי"ו
סימן ש"ח מתחבק אם יטלה האשה לחפוס דוויאה במקום
ב"ח א"כ אם דוויאה בעלמה בעין מ"מ במקום שאינה
בעין רק שמתלה לגבות מנכסי דוויאה שלא עלה על דעתו
שעולה, ומ"ש שם דלא ברייגא ליה דלא הוי כמו מורדת
דיכולה לתפוס משל בעל, אינו דומה לדון ידן דשאי הוה
דמדרס על בעלה ולא נראה לפרוותו אבל שחמרו דבס"ג

שאלות ותשובות הרמ"א צה

מסתבחה. וכן ל"ל הסברה דודאי מס שטורס מכה השער לא מקרי אדאס דכרי לייך לאדוות מס שטורס מכה השער, ואין כאן עיגס דשאר מודה מקלס חייב דבכולהו בני לכפרים אלא חזקה אין אדם מעין וכו'. אלא שהשער בעלמא הוי אדאסא כמו טעלחא עדים ופלא ויכא אדאסא פיו גדולה מעדים כדאיתא בגמרא וס"ה לשער. ומעשה לא יקשה לנו מס שהקשית שהרי"ף והרמ"א פסקו דשער לא מקרי אדאסא במקלס משום דאין גבבעין על כפירת שיעבוד קרקעות דמ"מ אדאסא מקרי אף לדבריכם, אלא דאין גבבעין עליהם מעטס אחר. ואם נאמר דרשב"ן לא פסק כן מאחר דאיתן תירוילס אין אלא למ"ד הילך חייב דפרשיית א"כ לא קשה שדן מדבריהם. ותף אס נאמר דרשב"ן ס"ל כותיבא כמה שדן גבבעין על כפירת שיעבוד קרקעות. מ"מ יש נפקותא בדבריו דמקרי אדאסא לענין אס מפורש בשער דלא נסתבחו קרקעות או בכתיבת ידו וכיוצא בזה. ועוד אף אס לא הוי נפקותא בדבר מ"מ רשב"ן פירש הכאמא דמקרי אדאסא אף אס שטורס מעטס אחר דלא פא לפסוק רק לפרש, ודי בזה:

ה **עוד** שאלת בשבחה מוכר"ס פירק י"ג לענין מתנה דרי שאמר ליתן לאחר מיתה. דבשבחה דלאונה כתב דהוי מתנה שריא כמתנה מחמת מיתה. וכן פסק בשבחה פירק מי שמח (דף כ"ט ע"ב) ובתשובה שניה פסק פירק י"ג דהוי מתנה דריא ולא הוי מתנה. וכן פסק כוף פ"ק דמילעיא ודיש מי שמח גרסא לישבו דודאי אס לאמר גבשן מתני שאב ימות ינתנו לו וכסוי הוי מזהה מחמת מיתה. וכן אס לאמר שיעטו לאחר מותו אבל אס נתן לו מתנה לאחר מיתה אינו אלא כקובע לו זמן מחי יתנו לו אבל דשנו לעולם שהמתנה תתחיל מחיים ולכן לא הוי מתנה. ולכן ב' התשובות שכתב בן דלא הוי מתנה מיידי כרובייסו שהוליא המתנון מתחת ידו מחמתו ולאחר ואס לתת לאחר מותו דהיינו שקבע זמן המתנה לאחר מותו, אבל לעולם כתיבה תתחיל מחיים ולכן לא הוי מתנה. דוק ותשכח:

עוד שאלת מה שכתב הקאר"ן סי' ל"ג על דברי המרדכי דזה בורר שכתב בשם ריב"א דמה שנקתה אשם קנה בעלה וכו'. דואס ס"ל דב' הלשונות שבפרק זה בורר דחד אומר בעל כאלהו וחד אומר אשם כבעלס פליגי ואין דוחא הספקים כן. ובקשה מעל" על הקאר"ן כי ריב"א ס"ל ד"ל פליגי לענין רישון בראשון כמו אשם שורגו. ואלא כתב ריב"א חילוק זה אלא לענין שני בראשון. וכמה שכתב שם גמ"מ ממי בפירוש דברי ריב"א. אמר שך דעת ריב"א, אבל אין להקשות על הקאר"ן בזה כי מ"מ דבריו נעמים כי לפירוש ריב"א הלשונות בגמרא פליגי לענין שני בראשון או שני בשמי האשם כבעלס אמריק מעטס מס שנקתה אשם קנה בעלס ולהיפך לא אמריקן, וא"כ נפקותא גדולה בדבריהם וכו"ל לשאר פסקים ג"כ לפרש ומגלל פירשו ש"מ דלא ס"ל כהי וגזס כתב ואין דעת הספקים כן:

ז **עוד** הקשית על הקאר"ן סוף סי' ק"פ בח"מ שכתב שם חדברי מוכר"ס שם"ל דאין גבבעין היסח אלא כדאיתא דררא דממונא. ובקשה מעל" שאינו כך רק עטס מוכר"ס מפורש במרדכי בספ"ה. בזה הקשית לשאלו להאמתא אחר ולא סייעו דברי המרדכי בחיבור הקאר"ן ולכן כתב מס שכתב ולא דאס העטס:

ח **עוד** דקדקת בכסיה במרדכי דעתיג גבי מתענה ומשלים. ולא קשה מידי דודאי ריב"א גרס בגירסת ארי"ף. ואז"ש שישו בגירסת סגמלס שלנו מס בך בלא מלא לרוב:

א"כ אחרת ליה ששער כמו אס נפל ודמי מעטס לדין שטורס כמכ"ס בשם רמב"ן. וזו כגלסא בדעת הקאר"ן וכגון כוא אף כי לשונו קלס דמוק אפשר ששי"ן של שנשבע שמזון כוא טענה ורלוו ליהוה נשבע שמזון (גס מילת כוא רלוו ליהוה וכו') ודין כפי עגמה כוא:

ג **עוד** שאלת סוף סימן ש"פ על מ"ס הקאר"ן על דברי תשובה מיימוני ודברי תימה סס דלמו מי שיש לו כלב רע וכו' ובקשית ז"ל דהסח גבי כלב רע הוי חייב להרגו ולסלק דבר המזיק וכו' ולא סלקו רודף הוא ולכן כל הסורגו פטור אבל זה שכתבים הסמור בכפיה ולא ידע ברע מעליו ועכשיו נוסף לאויב ולרודף כ"ל הסורגו חייב לשלם והסח גבי כלב רע אס לא הוי רע להזיק ועכשיו נוסף ורלס לסיק בפניו רשון וקדם הסורגו חייב לשלם מעטס שהולו עגמו במזנון חבירו עכ"ל. בזה אינו רואה טענה כלל וזה כי מה לי שלא ידעו הכעלים מ"מ הכלב או הסמור סס רודפים ומי ערופי מבעליהם שאמרו כוא להרגן השכס להרגו ואין חינוק בין פסע ראשון לשיי אלא אמרו כל הסורים בחזקת שמונר קיימי ולכן ופסק הלכתא פלגא חקא. קבסא ומ"מ סס הסורגו האדם חייב מיתה כמו ששינו משנה שלימה פירק שור שננה ד' וס' ואס בזה המנונה להזיל עגמו ורסג השור מי מייחייב לשלם ולכן אין בדברך טענה על הקאר"ן בזה. אף דע שבספרי אחר חדרתי על הכורים בס"ד כלאר ידעת כסויקן עמו כתבתי שאין בדברי הקאר"ן מעט בזה אבל לא מטעמך רק כי אין זה שינוי כלל מס שהסמור מדלג ומקפץ בכפיה מאחר שדרך בך להכניס הסמורים לא פשע בעל הסמור ולכן חייבין לשלם דומיא דספיה שהקילו ממשנה' כמבואר שם. ולדעתי וכו' המחלוקת שבין הרמב"ם ורשב"ן ז"ל שהרמב"ם השוה כל הספיה שרואס לטובו וכדאס המשא למעטס דנגול כי ס"ל שאין נקפיותו שינוי כי אס הסכנסה לספיה כמו בשאר משו ולכן מדמה אותן ביחד. ורשב"ן ס"ל דכל חמור קופון הוי ליה ככלב רע המזיק ואין דרכו בך לכן הוי רודף משא"כ בשאר משו ולכן מחלק ביניהם. דוק ותמללו. ומ"מ תמימה הקאר"ן. על השבחה המיימוני אינה כלום כי כוא ככר כבירה המיימוני וכוא האמתא לדעתי:

ך **עוד** שאלת במרדכי פ"ק דב"מ ריש ע"ג שכתב ז"ל, וכן פירש רשב"ן. וכו"ה אפילו יש לו שטר ב' כדאמריקן סלעין דינרין עכ"ל. ובקשית מאי ריאס מכלעין דינרין דשס כלס והמלס מולקין בשנון השער, משא"כ כף דטלוס טופר כלס והמלס הוליא עליו טענה דהא לא מקרי אדאס. עוד הקשית דבגמרא משמע כדריא דאין גבבעין על כפירת שיעבוד ק' ימות, ולכן בין לר"ש ב"א בין לר' עקיבא לוח אמר ב' פטור. א"כ מאי מייחא ריאס מכלעין דינרין ב'. וכמו שהארכת בשאלחך. ולרדיו לא קשה מידי דרשב"ן מייחא ריאס מסוביית הגמרא דהקשה סס למ"ד הילך פטור ודקדק סס מלוס אמר חמש ולוס אמר שלם חייב הא שמיס פטור וסא שטרא הילך כוא וכו'. ובקשה דוקא למ"ד הילך חייב אבל למ"ד הילך פטור יחאל דמעטס הילך פטור, אבל אז לאו טעמא דהילך הוי חייב דמקרי אדאס מס שכתוב בשער. א"כ מייחא רשב"ן שפיר דריא דאס כפר בכל והמלס הוליא שטר על חמשים דלא הוי הילך דמקרי מודה מקלס, ואז"ש דבגמרא דחי לה סא דשריס פטור לאו מעטמא דהילך רק מעטס דאין גבבעין על קרקעות סייעו דוקא למ"ד הילך חייב, אבל למ"ד פטור אין לאו לריכיס לתוילאס ססס כלל, ומאחר דרשב"ן פסק כמ"ד הילך פטור כדאיתא ססס במרדכי שפיר מייחא ריאס דבמקום דלוחא שטר וכוא טופר בכל דלא הוי הילך דחייב לישבע. (דכא בגמרא משמע עכ"פ דמקרי אדאס רק שפטור טעמים אחריס או מעטס הילך אז מעטס דקא ימיס ססס.) ומס שהקלס דשאי ססס דסורגו לו בנקלס משא"כ כשטייר סכל והמלס הוליא השער לראובן, איפכא

שאלות ותשובות הרמ"א צו

גירושין שאלה תובעת סוף גירושין חייבין שמה נהגה עיניה בחצר. וכס"ג ממי אמרינן גביי שהתה שער שמים ולא ילדה כו' ואמר מינה הוה אומרנא עיני האי נאמנת דקיים לה יתיר ממנו אם יורה כח. וגם שם אמרינן אם היא כפאה לגרש ותובעת גירושין דחיישין שמה נהגה עיניה בחצר, כרי לך כשהיא כשהיא תובעת גירושין לא חיישין דשמה נהגה עיניה בחצר, ח"כ הטיב לראות הרמב"ם ז"ל שכחז מה שכחב. ומה שהקשה ר"ח ז"ל דאי טיפין במאיה עלי ליתי ליה כסדי דהכרז דכופין, כפי מה שכתבו דברי הרמב"ם ז"ל אינה קשיא כלל דלא קתני אלא הכו דמיא עונסה דתובעת גירושין. ועוד יש לתרץ דלא קתני מאיה עלי כסדי הכו משום דהכרז כופין וזמן כחוצה אבל טענת מאיה עלי טיפין ואין וזמן כחוצה. וכס"ג כתב רבינו תנאל נמי גבי האי דרז נחמן דבאה מתמתה עונסה טיפין להאיל ולא מני לה כסדי הכו דטיפין משום דליה לה חוספת. ועם היות כי ר"י הקשה על ר"ח באומרו שאינו רחיה שהרי שהתה עשר שנים וליה לה בניס דודאי אינה לה חוספת ולא מני לה כסדייכו. עכ"ל בין לר"ח בין לר"ח אין לתוסף אי לא קתני לטולו דטיפין כסדי הכו. ועוד מה שהקשה ר"י לר"ח מכל לתרץ דהשתה עשר שנים וליה לה בניס ב"ח סס טיפין משום פריה ורביה אבל אינה כופין משום טענתו, ולפי זה לא מני כסדי הכו דמתקנין דבארו דמתקנין ע"י טענתו טיפין אורו. וכן בדרך זה נוכל לתרץ קשיית ר"ח להרמב"ם ז"ל, שמה שכחב הרמב"ם ז"ל אינה בטענת דירה שהיא אינה תובעת גירושין אבל כששאלין לה למה מרדה ומתרת מאיה עלי ומשום הא טיפין, שאם היחה תובעת גירושין לא היו טיפין דשמה עיניה נהגה בחצר, ומשום הא לא מני לה כסדי הכו דמתמי' דטולו דמתמי' כשהיא תובעת גירושין מיירי. ועוד יש לתרץ קשיית ר"ח על הרמב"ם ז"ל דהא דלא קתני עונת מאיה עלי כהכרז דטיפין כפי טענת משום דלא תמי אלא מה שדחין מחלוקת ר' מאיר והכמיה דר' מאיר דאמר דיתולס היא שתאמר כסבורה הייתי, ורצן אמרי אם התנה מקבלת היא על כחה אבל כ"גנה מאיה עלי דלא שייך מחלוקת דר"ח והכמיה לא תמי לה. ועוד קשיא ליה לר"ח גופיה שכחב בטענת מאיה עלי דאין טיפין הא פיירא דפרין הרמב"ם לדידיה מי יחא דכין שוה עשר דטענת מאיה עלי דאין טיפין משום שמה נהגה עיניה וכו' ור"ח אמאי לא מני לה כסדי הכו דקתני סוף מסכת נדרים דבראשונה היו אומרים ג' תמים ואלוה וטענות כהנה, האמנתה עיניה איך לך השמים בני לביך כעולם אי מן הסיודים חרוז לומר שלא הוה ארסה עונתה עיניה וכו'. ואין לומר דהכו' ז"ל דקתני סוף הכה דבראשונה אבל טענת מאיה עלי אפילו דבראשונה לא היו כופין דודאי כיון דבראשונה מה שלא חשו היו טעמא משום שלא יסיו פרולות לתה עיניהם בחצר מה לי טענתה עיניה אי ומה לי טענת מאיה עלי. וזכרן ז"ל מתישבו קושיות שהקשה ר"ח ז"ל על הרמב"ם ז"ל מפרק הסערי, וגם מה שהקשה מפרק הכוזב, וכן מה שהקשה מן הירושלמי כיון דאמרינן דאפילו לרבי הרמב"ם האוירת מאיה עלי ותובעת גירושין אין כופין. ונראה לענ"ד שהרמב"ם ז"ל הוה דין זה מלא אפיק בגמ' הוה דטענת מאיה עלי ליתשנא דמתמי' דתמי האומרת עיניה אי כמו כן הוה ליה למימר כשעניש מאיה עלי. ומדקת לה כשנודת ואמר ס"ד מורדת אי דאמרה מאיה עלי וכו' ונראה שזה זקק מיירי שמשניב מאיה עלי כששאלין לה על מה מרדה והוה הכוונת אבל היא אינה תובעת גירושין ואינה חלה לטפן לכן כופין. והרמב"ם ז"ל דקדק בלשונו ולא אמר האומרת מאיה עלי אבל כתב השה שמשניש עיניה מתשמיש וכו'. ואין לומר שסתחיל למנות שני מיני מורדת ולכן נקט האי ליתנא דל"כ הוה ליה למימר שהתה שמשניש בעלה מתשמיש אם אמרה מאיה וכו' ואם אמרה כענינא ליה ומתעורר ליה וכו', דאין ענין לטול ממנה ולהתנותה וזה ברור. ח"כ נראה שבדיון

דין שרחה שגאה לכפרה אח בעלה בטענת מאיה עלי אפילו לרבי הרמב"ם לפי מה שפירשו לרבינו ז"ל אין טיפין אח רצון לגרשה שכרי רחל תובעת גירושין היא. ועוד השלימו לרבי הרמב"ם וקובישי עמו בידין כופין כיון שהיה והאחרונים וחלקו מי יבינים רחשו בין הכרזים ולא ידלוו אח מוחו, ובפרט לעשות גם מעשה לרדידו ולהחזיר אשה איש:

אמנם כי הטענה שאמרה רחל שראובן בעלה הולך בדרכים לא טובים ונולדו גנב מפורסם הכה מעשיו ויחזיקוהו והיא נזושה משמעותו, ובפרט בהיותה בת ח"ח. לנאורם הים נראה לרחוק דברים אלו. דאי משום דגנב ועבר על דת. אין טיפין לעובר על דת אלא מי שזוכר חסם לענין דידם שלא להסתור וכדומה, אבל אם הוא רשע לעלמו ואפילו מומר אין כופין. כך הביא בהג"ח מיימוני סוף הל' הים מעטעמא דעבד נמיחב כן דו וכו'. אבל אחר הטיח אין טענה שאלוהי שבושה משמעותו כעענה שזוכר על דת. ונראה שיש לטפן כמו שכחב הרמ"א ז"ל בהשנותו כלל ל"ה באלמנת ח"ח נראה כלל הכהר הרריך לענין מי שאינו בת לבת טובים והיא עונתת מאיה עלי שהיא מתביישת להיות שאינה מה לה. ויאל לו להראש ז"ל מכלל השנותו לטפן ולכופו, גם מה שטענתה רחל שכיון שאינו יכול לדור בפראח מחמת כהנת נפשות והיא אינה חייבת ללכת אחריו נראה שמתמתה טענה זו יס לטפן. וכן כתב הטור סימן ק"ד. שאלה על מי טעונת שיכפורה בעלה לגרשה מפני שהוא נעבה למלכות. והשיב שאם אינו רשאי לעמוד מפני כהנת נפשות אין לך טענה גדולה מזו כיון שאינו רשאי לישוב אלה והיא חייבת ללכת אחריו אל ארץ אחרת. עוד נראה לי דכיון שנתראה לבית דין שרחה הכזרת נהנתה רוח מעללי רצון מאיה זו, עתה שיש חסם רבינו גרשון שלא ליבא אשה אחרת והיא לא קיים פריה ורביה שאין לו בה ראי לטפן מחמת פריה ורביה. כן השיב מוה"ר יצחק בר משה ופירשו פתשובה השייכת ללכות גירושין. ועם היות שאלה כן כתב שקשה הדבר שאם כן עשיו חקיה לפירוט. הכה תראה משום שבכוף דבריו מהר דבר לך, ודע שכן שהרי מוה"ר יצחק ס"ל לא יבאל אם כופין על פריה ורביה אבל נבאל שהיא לא היחה רואה זו והוא משיב למה שלא נבאל וכן מהר לך אם קשה הדבר לטפן חקיה לפירוט אלא ודאי שמהר לך לראות אם יש בדבריה המש פריה ואם לאו שיכפורה משום פריה ורביה וכו'. נראה מכל אלה שכל מקום שאנו רואים שאין המש לרדידו לפיולות ויש לנו מקום לכפות דאין דהאי דפריה ורביה טיפין אורו. ויאל לנו מה שכיון שהרמב"ם ז"ל לפיולות בלתי אגון לה כסדיים לכופו. גם להיותו כסכתה נפשות בק"ק פראג הביא הטור שטופין אורו וגם לא קיים פריה ורביה ומלאו שכל אחד ואחד מאלה אלו האחרונים גאוי עולם הכפימו לכוף עם סיוח אמת פי סביב לא כו"ח. ח"כ כ"ש בנדון דין דבתלמוד הילא חקיקה, כפייה כסכת נפשות בפראג ומשניו בלתי הגוים ולהיותו שג' לפת ח"ח כשהיא דהר"א ז"ל ועוד שלא קיים פריה ורביה שיש לטפן. וזה הנראה לענ"ד אם יסכימו עמדי עוד שיש מעטלי אורח המורים מפסטיס ליעקב לדעת סם יעשה יתראל. נאום הטייר מתגורר פה ויאל"ה אליעזר אשכנזי:

השנוה ממור"ר עוזאל חקיק"ו השייכת לצ כבר דפסס לעול בסיון ל"ז:

צו ושאלתם על דבר הכהנת שמתאה אשה בחלוקה וסיס יתור מבגרים ועוד שהוא שיעור הכהנת הסמא וכן שהיה לנאש בתלמוד על הכהנת שהיתה בעלת חספין וזכות המגולתי בהם. ובינה זאת האשה היחה רגילה בשמה מליחת כהנת לרחות מרוא לכן וירוק הכשרים וכל חלוקה סיה מלובכן משמשים הירוקים והכפרים הכה. ונדלם כתב אחד מן הסוגים הכה סיה נמלא המראה המרדס בנ"ל

שאלות ותשובות הרמ"א צו

להחזיר שוין. וי"ל כיון דכתמים דרבנן אס לחתך דתלין להחזיר לסקל נמי הוה לכו לתלוה בדבר הרגיל קתא אבן לגיין ממקום למקום שאין נגיילת כ"כ חמירין לקמן בסמוך דאפילו בכתמים שוין להחזיר ולא לסקל עכ"ל. אם כן בדבר שאלוין ביה לקולא מנה הכתם כ"ש דמיו ביה לחומרה אפילו בכתמים דרבנן. ולכן מאחר דחוקת המקור שמוילא הרבה מיני דמים ודומה להרגלות שיש בה כנוה מיני דמים פשיטא אס ידוע שאס ביה מן המקור פשיטא דאלוין ביה לחומרה ותלוין בכל במקור ויהי עמאס. ואין להלק ולומר דלא תלין מין בשאינו מינו אלא דוקא אודם בזה"ש שחלוקים במראיתו כגון שחזה שחור והשיי אדום וכו' כדכינו: דמ"מ טולס מין אודם אס וכולס נקראים דס אכל מראה אדום בלבן וירוק ולחם לא תלין. דזו איתו דסא כתב גס דרש"ש דלהכתא דליבא לישנא בחרת דלא תלין מין בשאינו מינו רק בשתתסקה בחרגולת. וכדב דאי לא תימא הכי ז"ה שמואל עליה שוס לבלק על חלוקה לא יעמא לה שוס כתב דיימא כי דיבי דבא עליה לבלק זה בלא דעה ה"ל ביה כהה מעלמא בלא ידיעה עכ"ל. ומדקאמר שוס לבלק שמואל דאפילו מבאר מראה קאמר. ועוד דלא דוקא מראה אודם קאמר מהו הראיה שלו דהרי זכו עיקר האדון שחולקין עליו. אלא ש"מ דבמקום דאלוין ותלוין מין בשאינו מינו אין חילוק בין מראה למראה. ומסתמא מבואר נדון דיון דאלוין ביה לחומרה לא מבטיל לייבטא קמא דרבא דתלין מין בשאינו מינו לקולא כ"ש שתלין לחומרה. אלא אפילו לייבטא בחרת דלא תלין רק בכתתסקה בחרגולת, מ"מ בידון דיון כנתתסקה בחרגולת דמיו דבמקור נמי נמאלס הרבה דמים וכמו שכתבאר. ואין להקשות על זה מהא דחמירין פרק ב"ה סימן תימא ר' חיינא בן אבטיגוס אומר כתמים אין בהם משום זב ופעמים שכתמים בלוי לדי זבב. כידל בלשה בלשה חלוקות שבדוקים לה ומאלס עליהם כתב או ברחת שמי ימים בחלוק אחד הן הכתמים הנביאים לדי זבב וכו' עד אמר רבא בהא זכינא ר' חיינא בן אבטיגוס לרבין מ"ש פחות מג' גריסין במקום אחד דלא חיישין דחמירין בחרוי יומי חזיה וכו' גריסין במקום אחד נמי יעמא תרתי ופלגא מגופא ח"ה ויחד אבן זוכמא דס מאלולת הוא. ורבין כיון דליבא לפגוי בגריסין ויחד לכל יומא תלין. ומדקאמר דלמא תרי ופלגא חזיה מגופא ויחד דס מאלולת הוא ש"מ דלש"ג דחמירין דהשאר הוא מגופא ח"ה תלין השאר בדם מאלולת. ולא חמירין שמו שחזר בא מגופא השאר נמי מגופא ח"ה. דכל זו איתו קשה כלל, חדא דשאי כהה דמאחר דלע רחמי אר"ג תלין הכל ברחיף אחת דל"ג לא הוי ביה משום זב דלין זב פחות מג' ראייתו בג' ימים, אס כן שפיר קאמר דיש להלות בדם מאלולת אכל במקום דיש לומר דכלל היא ראייה אחת פשיטא דתלין זה בזה. ועוד דיותר יש לתלות בדם מאלולת שהוא פחות משיעור כתב מהו שיש לתלות שיעור כתב אף במקום שיש לתלות זה בזה. וכמו שכתב בעל תרומת הדשן סימן דמ"ע לגיין כתב הנמאל חור ג' ימים רחשונים של ספית ז' נקיים דלש"ג דלא תלין כתב אף במקום שיש לתלות תלין פחות משיעור כתב דלא מאלולת וס"ה נדון זו. ועוד דמכוניא זו עלמא שמשמ בדם תלין רק בדם מאלולת ולא שאל דברים שחולקין בהם דס. דמדקאמר ויחד אבן זוכמא דס מאלולת הוא. והשתא יש לדקדק אפילו בלא אבן זוכמא נמי דלא תלין פחות משיעור כתב בדם מאלולת אב"ג דלא הוי ביה זוכמא חלול. אלא ש"מ דכס"ג לא תלין שחלקת אחת מגופא ומקאלה מאלולת דאיך יתרמי שיהא זה אלא זה ככתב דברים שחולקין בהם דס. אס לא שחגב זוכמא שדרכן של מאלולת להיות במקום זוכמא אחרמי קך אכל בשאר דברים שאין שייך לומר אבן זוכמא לא תלין בהכי. ואל"ה ח"ה אמאי חולקים חכמים שס וס"ל דאיה ביה משום זב ורחשה כתב זו בג' ראייתו ואין יתרמי שיהיה בכל בכתב אחד, זה איתו קשה כלל. חדא דכבר נחבאר

כ"ל, ויהי האודם אב"ל סביב הכתם הלכן כדעתי דבר לה מהפשת בצדד ולכן הוה נדמה למראה הבן שהמראה האודם אב"ל הוה לקוות הכתם כסוף הלכן וסבגל הוא כהם אחד, ותאלהא אס אלוין בכתב הוה לקולא לחלוהו בחטטין שיש לה בגופה מאחר הנמאל כמון וכיניב המראות שילאו מגופה. עכ"ל השאלה:

תשובה אב"ג דכתמים הקילו הרבה בעיני הכתמים

הואיל והס מדברים. וכדחמירין פרק הרוחא כתב שח"ד עקיבא להלמדיו שלא חמרו חכמים להחזיר בדבר אלא לסקל שחזאר וחסה כי חסיה זבב דס יהיה זבב בצפרה דס ולא כהם ואפילו כהם השעך הנמאל בחלוק עטור אב"ג שדומה לזס הקיטות הבא מן הבדיקה וכמו שמואר פרק הרוחא כהם וסוף הסכמת הפוסקים. מ"מ ככה"ג נראה דטעמא מאחר דליבא כוכסם שבה ממה עס הכתם הלכן דלא כתב בתרומת הדשן סימן רמ"ו דמראה לבן וירוק נמי מן המקור אחת. וה"כ ידוע שפחת המקור שילא ממנו הלכן והירוק ח"כ הרבה המראה האודם נמי ילא משם מאחר שדמיה בכל ככתב דאי וטעמא ואפילו לא יבא אלא ספק אס הוא הכל ככה חזר לו לא נראה דאלוין לחומרה מאחר שידוע שפחת המקור למראה לובן וירוק חושזין שגס האודם ילא כהם. ורואיה מהא דחמירין ריש פרק הרוחא כהם אמר שמואל בדיקה קרקב עולם וישבס עליה ומאלס דס עליה טעורה שנלמד בצפרה עד שחרגיש בצפרה. וקאמר הכה ח"ש עד שיהי נתון תחת הכר ומנאל עליו דס אס עגול עטור אס משוך טמא ה"ל אי דארגשה עגול אמאי עטור אלא לאו דלא ארגשה וקתני משוך עמא וכו'. והשתא יש לדקדק אמאי לא משני דמירי ככה"ג שמואל עליו ג"כ מראה לבן וירוק דמשוך הוא פמא דודאי עס המראה הלכן וירוק ביה מן המקור. משה"כ בדם עגול ומנאל עליו דס אס עגול עטור אס משריף דהוה ז דכהם דאפליבא דשמואל דס"ל דאיה מעמאל עד שחרגיש דוקא ולא בעינין אחר ולכן פריך שפיר ה ד וכו'. וחדש דסא לפי המבוקש דלהכתא פשיטא דטעמא אס בדיקה עמא ומאלס עליו כהם משוך, וכדפסקין כהם הלכהא. והש"כ פריך אי דלא ארגשה משוך אפילו עמא אלא דאליבא דשמואל פריך הכי דס"ל הרבה דוקא ולא קיימא המבוקש הכי: אך יד לביבא ראייה מהא דחמירין כהם אמר רבא נמלה עליה מין אחד תולה עליה כמה מינים וכו' עד איבא דאברי כנתתסקה במין ח' תולה בו כמה מינים. מיחזי נחשבין בהזבז ח' תולה בו שחור כי קאמר רבא דאנתתסקה בחרגולת דאיה ביה כמה מיני דמים. ומבאר שס בפרש"י והתום לליבא קמא אס נמאל עליה מין אחד שידוע שבה מעלמא עון הנמאל למעלה מן החגור תולה היא בו כמה מינים דחמירין כמו שזכר בא מעלמא ס"ה שאר מינים הנמאלס למה מן החגורה בלא מעלמא. ואפילו לישנא בחרת דלא מיקל כ"כ ולא תלין מין בשאינו מינו רק במקום שנמאל מיניה הרבה כמו בחרגולת. מ"מ הרי קמן דאס נחשבסקה במין ח' תולה בו כמה מיני דמים דחמירין כמו שזכר מעלמא ביה ס"ה מינים אחרים ואלוין ביה לקולא מאחר דאיבא כוכמה דאחא מעלמא אב"ג דלין זה מין בעלמא כ"ש שילא לחומרה אלהות מין ח' בחבירו לומר שכתבו שזס המראה שירוק והלבן ביה מן המקור ס"ה שמראה סאדום ביה מן המקור, דסא חמירין דיותר אלוין לחומרה בדבר המוכיח ממה שאלוין לקולא אב"ג שאינו אלא כהם דרבנן. דגרסי' כהם הוהיא איבא דהשתכח לה דמא בשמחיתא אחאי לקמי דר' ינאי ח"ל חיל רחמי והמניא אין שוין בטערוה זו אמרין אין שוין לקולא אכל לחומרה שוין. שמשמ מהא דאפילו בכתמים דרבין דלין שוין להקל להחזיר. וכתבו הכהם דסא דבבר המתחיל ובי מחזיקין עומתם ממקום למקום. וכתבו דס וקתס מאי פריך דודאי להקל לא מחזיקין אכל להחזיר מחזיקין דהכי חמירין לקמן אין שוין בטערוה להקל אכל

שאלות ותשובות הרמ"א צו צח

ד' אמוה. אמנם אם נשאלו כנגדיו שרי, מיסו טוב לכסות כנגדיו שנכלו בן המי רגלים כמו שכתבו בטהרה מיומיו, כי חף ע"פ שמדינתו אינו לרץ שהרי הרוכספות והר"ש וכו' כתבו דברי אס נשאלו כנגדיו מ"מ טוב להחמיר ולכסות. מיסו יש לדקדק דלמלא כל זה מיירי בדעבד שכבר הסתיל להפלה אבל בכה"ג יודע שמעפ"ק מי רגלים דלמלא אסור להפלה לכתחילה או אפילו לכוונת לב"ס, מידי דהוי אהא דאמרינן שהס הולך לנקיבו ומתפלל תפלתו מעבד, ואמרינן לא שנו אלא דלא יוכל להכסות עלמנו אבל אם אפשר לשהות אח עלמנו תפלתו תהיה. ומיכו לכתחילה לא יתפלל כמו שכתב שם הרמ"א וכו' הכא מידוע דלא יוכל להטעמיד עלמנו דלא יתפלל לכתחילה. וכן משמע מהש"ת ב"ר"ש כלל ד'. והנה הטור כ"י פ' ב"ח ח"ו"ל, ומי שבריו לו שלימי יוכל להסתכל בלא הפחה מוטב שיצבור זמן התפלה ממה שיתפלל בלא גוף נקי, והא עבר זמן התפלה אלוה הוא ודויו נשכח ולא התפלל ערבים שמתפלל שהר"ש שח"ס. והא יראה לו שיוכל להטעמיד עלמנו בגוף נקי בצ"ע ק"ש בין אהבה רבה וכו' היה הפילין ויברך דלמנו הוא כע"ל. אמנם כי דייקון אדרבה מהש"ת זו נראה דיכול להסתכל דברי הרמ"א לא קאמר אלא דמוטב שיצבור זמן תפלה אבל לא אמר דיש איבוד בדבר אלא מוטב לו להמתין מנחה שיש לו הקדש לחזור ולהסתכל שח"ס. אמנם מי שרגל הוא צדק ואי לא יתפלל יפטר מן התפלה לטובם ודאי עושה לו להסתכל בלא גוף נקי דלא אחא איבוד דרבין ודחי לחיוב דארייתא או להפלה שהיא מלוה דרבים, ולהכי התייר לו להפסיק בין אהבה לק"ש כדי שיקרא ק"ש ויתפלל. וה"ה כדקדק זה ג"כ אילו לא יכונס לב"ס או לא יתפלל אין לו הקדש ודאי מותר לו להסתכל ובשעת העפסה המי רגלים יפסיק ואח"כ יחזור ויתפלל אע"פ שפגמו כנגדיו מנחה שמון הסורה אינו אסור רק גנב העמוד בלבד, ולא דמי למי דאמרינן הולך לנקיבו אל יתפלל דהס"ק יש לו לבדוק בעלמנו ולהטעיד נקיבו בשעה שמתפלל אבל כדקדק שאין מוטב לו בדיוק בדאי חסו הוא ולא גזר שיהיה כדקדק רבין, והנה מלאה מהר"א ז"ל שכתב בחשבונו שח"ס יכולה לכוונת לב"ס בימים נוראים משום עגמה נפש כ"ס שח"ס זמן ואינו לפי כבודו וגדול כבוד הכריות שמונה לו לכוונת ולהסתכל, (ובן כהן מהר"א ז"ל בחומת הדשן לענין המתעטעט בהפלה דרך מטה דלא נהיגי בזמן הזה לחזור לאחוריו משום כבוד הכריות, וה"ה בכה"ג), ותדע דהא אמרינן פרק בני העיר המשחין אל יתפלל עד שיכסה כדי לטור ד' אמוה שיש חסו ינילוות פירוש שמתעטפין ינילוות ממנו עד ד' אמוה, והש"ת יש לדקדק דכשמים שותמים על גרביו חוך תפלתו אח"כ לא הריכו לו ג"כ להמתין כדי לטור ד' אמוה משום ינילוות, והתירו לו להסתכל מיד שפסקו מי רגלו אלא ודאי ש"מ דאם היה אלוה לא התמירו בנילוות, ולכן אב השחין קודם תפלתו דאינו אלוה ויכול להמתין החמירו לו להמתין אבל בנילוות שבאו לו באוהם לא החמירו, וה"ה כדקדק דין שאין להחמיר. ועוד יש לומר דה"ג דכתב הרמ"א לענין הפחה דמוטב לו לעבור זמן תפלה וכו' היינו דוקא לענין הפחה אבל לענין מי רגלים אין להקפיד כ"כ דהא דוקא דין הפחה יצא חמור מדין מי רגלים שהרי בקש להטעטעט מרחיק ד' אמות וכשחזר למקומו אומר רבן העולמים וכו', וגבי היו שותחין מי רגלים על גרביו לא מצינו שהצריכוהו להרחיק ד' אמות והט"ו דמבטק הסך נגלו לו הצריכוהו להרחיק ש"מ דלא החמירו גבי מי רגלים כ"כ ואח"כ ש"מ שיוצא שרי אפשר לו לעמוד על עלמנו אם אלוה הוא שרי ומונה לכתחילה. ודוקא שלא הולך לזו בשעה שסתיל להסתכל רק שיוצא שקודם גמר תפלתו אי אפשר לו להשאק אבל אם נלך לך ודאי אסור ותפלתו תועבד, ואין חילוק בין אם לא מלאה חילוק בכתי אהא דמקשיק אה שחור כולך לנקיבו חסו תפלתו תועבד ואח"כ אמר תפלתו תהיה, ואמרינן פ"ו דשבת אין סוב יואל כדים של

דיומר מדין לחומר מה שמתמין לקולא אע"פ שכתמים דרבין. ועוד דש"ת הכה דתלין הכל בנחיות גופה דעביד למתמי לטות הכל כהם אחד, אבל אין לומר שמקלחו הוא זן המקור ומקלחו ממקום אחד ועשה הכל כהם אחד. ועשה זכר הכלל העולה, וזה כי כדון דין ששאלהם פשיטא שהיא צנוטה מנחה שדומה למרחית העין שכלל היא רחיה ח' כמו שכתב בנשאלה. ואפילו אם לא היה רק שפך נראה דלולין לחומר כמו שכתבתי לעיל דתלין מין אחד בחבירו לחומר, ודוקא שיוצא לה שזה המין הלך והירוק הוא ממנה ואפילו אין ידוע לה אלא שאין לה מקום לתלות בו המרחות ההם רק בגופה אפשר דתלין ציה לחומר אף על גב דלא תלין כהם בצעלה כהם אב השח"ס לא הולך שאלהם פרק האלהם ששעה רחיה מוטב דלא חויה מגופה ודלמא מעלמא אה"י אע"פ דאין לה מקום לתלות דאם לא כן לא היו הכהם הראשון עמא, מכל מקום אפשר לומר דוקא להקל אבל להחמיר תלין. אך נראה דלענין זה אין חילוק בין להחמיר בין להקל ולא תלין כהם כהם, חדא דבגמרא בהמא קאמר בני מניה ר' יוחנן מרבי יודא בר לואי מוח לתלות כהם בצ"ע ח"ל אין תולין מ"ט לפי שאין תולין ויבדעי ליה בהמא והשיבו לו בהמא ש"מ דכל עין לא תלין כהם כהם. ועוד דאף על גב דכתבתי דיומר תלין לחומר נ"לוקולא היינו במקום דיש הוכחה קלה אבל במקום דגם הכהם הראשון אינו נכוד שילא מגופה אין לו חסו כהם דתלין ביה יחד לחומר נ"לוקולא ואיכא למימר כהמים דרבין. ועוד יש להוכיח כדברא זו מדברי הרמ"א דלעיל שכתב דלכתחילה לכתחילה כהם דל"ב אין לך כהם עמא שאין לך חלוק שאין בו טוב ללמוד וכו'. ומכברא זו ומי וכל להוכיח דלא תלין כהם כהם להחמיר דל"ב אין לך כהם עוהר שש"י כל חלוק יש בו שום ללמוד. ומנחה דאין לנו לתלות אותו ללמוד בדבר אחר א"כ כל כהם עמא ולא מלינו בשום מקום שהלכינו שיש מקום לתלות כל הלכותים שבהלוק. אלא ש"מ דלא החמירו חכמים בכ"ג אבל במקום ידוע שאלו הלכותים באים מן המקור ודאי חיישין כמו שכתבתי לעיל. וכל זה דוקא כהם שח"ס גמריה ועוד שהיא שישוה הכהם הראוי לעמא אבל בפחות מזה נראה שיש להקל ותלין במחלוקה שהיא שח"ס עפי ולריכין או לתלות בה דל"ב אין לך אשה עוהרם לבעלה שאין לך חלוק או דין שאין בו כהם טיפי דמים ואפילו אם אחמיו שדס הוא אלא המרחא הסבור מ"מ אמרינן דחיתמי הכי אגב זוכנא דס מחלוקה הוא. וזה כ"ל בשאלה. משה איירליש בקראקא:

צח ששאלתם

על איש אחד שהיה לו חולי האבן ב"מ ומכה זה החולי היה מעפ"ק ממנו תמיד מי רגלים לחומר ילך יעשה עם ק"ש ותפילין וכניהם לב"ס

תשובה

אמר' פ' מי שמתו (דכ"ב): ת"ד היה עומד בהפלה ומיס שותחין על גרביו פוסק עד שיכלו המים וחזר ונתפלל וכו'. וכתבו שם החוכספות דהפילו אב יש כמים שכל כדיו טופח על מנת להטפוח מותרים כיון דמדלורייתא אינו אסור אלא כנגד העמוד ורבין כהם דגור ויון ששומד כבר בתלה לא אטרחוהו רבין לחזור ולהסתכל ע"ל, וכן כתבו שם הרמ"א וד' ויה. והש"ת נחבר שאלתו דודאי כל זמן ששותחין ממנו ומרגיש יליאחם לרץ להפסיק אבל אח"כ חזר ומתפלל (אע"פ דנשאלו כנגדיו יש בהן טופח כדי להטפוח) והא נפלו על הדב שח"ס הוא דבר מוטב ואין נראה אינו מניק דלא גרע מאלו נשאלו כנגדיו מנחה שאין להם ריח רע והא נראה על האבן לרץ להרחיק מהן ד' אמות, כדאיתא פרק מי שח"ס. אמנם אב כבר התחיל להסתכל ואירע לו כך בתפלתו כתב הרשב"א בתשובתו סימן קל"א דאין לרץ להרחיק אלא שחור להסתכל מיד שפסקו מי רגלים ממנו וכן פסק ב"י, והלא כ"י יונס שכתב פרק מי שמתו שצריך להרחיק

שאלות ותשובות הרמ"א צח צט ק

הוקשה לך הדין ע"פ פירש"י הלא כחב"ד צלמך שאל פי
האלהם עולם כהונן ומידי הוא כעמא אלא לדידיה ומאחר
שמחורז הלביבא מס לנו לפירש"י בזה ודו"ק :

ב עור פרק נגמד הדין מ"ש וראב"ן פסק כיון דעבוד
דבן לפרש לרין לפרש ואם לא פירש לאו עדות
הוא וכו' ולעיל ריש פירק גזול כתב בשם ראב"ן לעיני קבלת
עדות שלא בפניו דמדקשר לגבי אונס אפילו שלא באונס כשר
דיעבד וכו' וה"ל הכא ה"ל להכשיר דייעבד וכו' . ל"ת קשה
מידי דלעולם אמרינן דלא חלקו חכמים בהקנתן ואין חילוק בין
דיעבד ללכתחילה אלא דגבי קבלת עדות שלא בפניו בעל דין
סהכשירו במקום אונס ממילא דייעבד נמי כשר דאין לך
אונס גדול מזו דאי אפשר לחזור ולקבל עדותה ובלא ז' לא
מקרי ייעבד , זהו סברת הראב"ן :

ג עור שאלת הגי' ריש הגהות שנסדרין גבי ופ"ב דתשובות
אפילו למפרע דמשחקי בקוביא וכו' וק"ל . ק"י הוא
הגירסא בספרי וצ"ב דתשובות אפילו למפרע דמשחקי
בקוביא וכו' וק"ל . ובתוס' שער שלישית הגירסא ק"י הוא
לפני ואין צ"ב גימורס כלל אין לו ליתן כ"א בפני שנים שאלו
לפני ב"ד ויפרש עליו ושלשית בפנייהם שח"א יפול בפניהם
מחלוקת וכו' והוא מבוחר לכל מעיין בחילתה העינין שנתן
הוא ואם יש איזה חסרון בספ"ק לא ידעמי :

ד ומה ששאלת במדרכי ריש הלכות מה בסוגיא אמר רב
יבורס אמר שמואל הלכה כר' חנינא בן אנטיגוס
וכו' עד ולפי דברייהם אשה שאין לה ווסת לריבא בדיקס
לבעלה אבל ר"י פסק דלפ"י אשה שאין לה ווסת וכו' ושאלת
איך נשמע זה מפרש"י ור"י ור"י חולק עליהם לפי פירוש
וכו' . במחילה לא עיינת כאן יפה כי זה פשיטא כי פירש"י
ור"י פירשו מאן דמתיי הא לא מתיי הא קאי על אינה
עסוקה בטברות וי"ל דחולקין ביחד ר' יבורס ור' ירמיה
אליבא דשמואל דלרב יבורס אף לבעלה בעי בדיקא אע"ג
דאינה עסוקה בטברות ולרבי ירמיה דוקא בעסוקה בטברות
אבל לא עסוקה לא אי"כ ש"מ דלדברייהם מלתא דרב יבורס
לענין בעלה קאי אע"ג דאינה לריבא בדיקא אבל לפי ר"י
דמפרש מאן דמתיי הא וכו' ולעולם בעסוקה בטברות מיירי
רב יבורס וסא דלמריה שמואל חדא זימנא דרב יבורס לא
שמיש ליה הא דרב ירמיה ואילו שמיש ליה לא סולדך למריה
כי גם הוא ס"ל כר' ירמיה ואין מחלוקת ביניהם כי גם ר'
יבורס לא קאי אלא לענין עסוקה בטברות אי"כ ש"מ דבאינה
עסוקה לכ"ע אינה לריבא בדיקא ולכן כתב אח"כ דבחסם
כתב דלפילו לפי ר"י ורש"י דפירשו דרב יבורס קאי אף
בשאינה עסוקה בטברות לית סלכתא כוותיה וכו' . וזה פשוט :

ה ומה ששאלת כמה שפיקח בסוגיא דהאשה שפיקח
עושה לריבא ורמיה וכו' ופסק מורי וכו'
כדלעיל על סדן קאי , גרסה דבא לומר דרבו פוסק כמו
שהביא בסוגיא ע"פ רש"י ודלא כפי ר"ח . אלא אמר אח"כ
ופסק ר"ס וכו' דהוא פסק כר"ח ואע"ג דלפי ז' היה
לכתוב ור"ס פסק וכו' דמשמע דהוי מחלוקת ביניהם מ"מ
אין גרסה להגיה משום זה דבר אחד כל זמן שלא נמצאו
בהפך ישן כי אשה ידעת את ספר המדרכי ואת שיהי כי
לרוב נמצאו בו לשונות עומתמים להיוות מולקין ומחובר
מספרים רבים ובלא בתוכו הגהות ודינים רבים ש"ה במקומן
בקלרס ואילו זה כאלה מן ואין נפקותא בזה כ"כ להגיה
עד שנמצא ספר ישן :

ו ומה ששאלת להגיה גבי תימיקת וכו' נותנים י' לילות וכו'
עד כלים רבים ואין דואר וכו' אין להגיה שם דבר
ועיין בהוספות ריש פירק התימיקות ותמצא שהוא נכון ובה
לומר אע"ג שהיא רואה ע"י כלים קשים לפ"ה מאחר שאינה
רואה ע"י כלים רכים וכול לומר שחיהה המכה . ובגמרא ז'
גירסא אחרת ושם מוכח דיש לגרסה אינה רואה ודו"ק :

ואשר

שלו ולא מנינו שהמחירי להפחלל עם הכיס שהוא אע"ג שהוא
לכשו ע"מ שיפלו בו נילנות סובב , ולכן ר"ל דאין להחמיר
במקום האונס ושאי אפשר לו ליזכר , ומ"מ גרסה דיש לו
להקפיד שיסו לו בגדים העליונים נקיים רק יסא לו בגד
או כפוג סביב איברו ואז כמי דגליה כמנמיס בכיסו דמי
מאחר שהוא אונס ואי אפשר לו בענין אחר , זהו כנ"ל בשאלהכס
משה איסרלש בקראקא :

צט למר דכ"א שלום רב הוא אהובי האלוף הוסיק .
בחסמה הוא עתיק כהמר"ר מרדכי ש"ן וכל
דיליה שלום . אהובי ביום ביותא כתב מעלתו הסג לא הייתי
בביתו והלכתי ושאלי אחי ויוסף ש"ן בבדיקא דליעא ובשובי
לשבת ח"ל מאלהי יתב מעלתו בחדיה וסובילו כבר שב
הלך לדבר וכו' שלא אבד הדבר לידי ביעול לקחתי לי
כתיבתו למשכיל ראשון לפיין בו ולהשיב עליו : בענין אשר
שאלת ארס שמדליקין עליו בביתו אם חייב לראות נרות
מנוכס אף שאינו מנכר עליהם והארנב בחלקו הסותר בין
דעה מעלתו ובין דעה מקלס חכמי פוזנא הסולקים עליך ובקשה
ממי לתוות לך דעתו בזה ולהכריע בין הדינים . והנה לדעתי
כאמת עם מעלתו דעתה עוסק והטעם מוכרח מעלתו
וסידורו כי כפי' תרע"ו כתב אבל בענין אחר א"כ לבדך
וכפי' תרע"ו כתב ואם מדליקין עליו בביתו א"כ יוחר . ומדלא
קאמר אין לרין לסדוק וקאמר א"כ יוחר משמע דאפילו
ברמייה אינו חייב דא"כ שום דבר מאחר שמדליקין עליו
בביתו וסא דקאמר כפי' תרע"ו א"כ היינו משום דהתם
לענין ברבא קאמר אבל כפי' תרע"ו דמיירי לענין חיוב
סדלקא קאמר דא"כ יוחר שהוא לשון כולל הסדלקא ורמייה .
גם אי רואה דברין דעתה המדרכי שכתב דמ"מ לרין
לראות , שכוונתו דחייב ג"כ לבדך , מדקאמר וכן אומר ר"י
שכגו בני ארס וכו' עד ומדליקין בבית הכותי עכ"ל , ובדלפי
זאת בני ארס היו מנכרין אסדלקא דאל"כ היה לרש"י
ולכל הסובאים שכתבו דין רש"י לאשמעינן רבותא טפי
דאפיט מדליק א"כ לבדך כשמדליקין עליו בתוך ביתו ואילו
מדליק אלא משום שהיה אלא דלפי' דלכ"ע המדליק חייב
לבדך דלא גרע מן המסדרין דאע"ג דפערורים מ"מ אם מדליק
מנכרין . וכ"כ מהר"ח בת"ס ס' ק"ח אפילו לדברי ב"י
שכתב דלרבי מהר"א דאין דבריו נראין לו היינו דוקא
במקום ששכור לגמרי ומדליק אבל במקום שמדליק משום
שחייב לראות לדעת המדרכי פשיטא שמנכר דלא גרע
ממסדרין א"כ ש"מ דהמדרכי חייב לראות ולבדך קאמר ולכן
קאמר וכן אמר ר"י וכו' . ומה שכתב שדקדקו חכמי פוזנא
מדברין ב"י לשהור דברין אין לראות בזה ממש לשהור
דברים שפועים מדוקדקים כאלו כי ב"י לא דקדק בחילוק
זה להגב בין ברבא לרמייה ולא עלה על לבו לכן לא שאלו
גם להאזי ויפה חירלת הדקדוקים ההם בכחך גם כי ראויתך
בטוב לדעמי עם הרמייה כנ"ל ואין לי פנאי להאריך רק
תייב ושלום תהרין כתשקי . נחום משה איסרלש בקראקא :

ק יהודה יגבר בחמיו . הוא אהובי האלוף הר"ר יבורס
ש"ן , רמיית כתבך ובקשתך ממני למלאות
למאורן בפשטי המדרכי אשר לא שמע מעלתו עד כה . ואמתי
לקיימה , והנה בזה משמע דלרס מבלתו השועלת הרב אשר
הגיה למעלתו עם חכמים בשמעכ"ס ע"כ וחבל על ימים
שאבדהם אלא אחרים ולא העלויים דבר , ויחי מה מזדי לא
יגב' אי"ה לכתוב לכס חמיר כפי השגח ידי בכל אשר
השאלת ממני , וחס"י ינחתי בדרך המת כרי שלא אכשל עם
אחרים התלויים כי בכלכס :

א שאלת ממני אהובי ריש אחד דיני ממונות בדיון סב'
במומחה שקבלו עליהם שפטור עשותה הכלל
סדראון וכו' הרי כל דברי המדרכי שם הם דברי האלפס
והוא כתב שם בסדיא דחור הדין כמו כלל סדראון , ואם